

CENTERKVINNORNAS JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKA PROGRAM

Antaget vid förbundsstämman 2020

1	Innehåll	
2	Inledning	6
3	Våra friheter	7
4	KAPITEL 1: Ekonomisk frihet	8
5	1.1 Jämställd arbetsmarknad	8
6	1.1.1 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken.....	8
7	1.1.2 Fler arbetsgivare och bättre villkor	8
8	1.1.3 Rätt till heltid.....	9
9	1.1.4 Lön för alla arbetade timmar	9
10	1.1.5 Arbetsmiljö och karriärvägar	9
11	1.1.6 Enklare etablering på arbetsmarknaden	9
12	1.1.7 Mer RUT	10
13	1.1.8 Fler kvinnor på ledande positioner.....	10
14	1.1.9 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor.....	11
15	1.2 Jämställt företagande.....	12
16	1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt.....	12
17	1.2.2 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare	13
18	1.3 Ägande	14
19	1.4 Jämställd ekonomi för pensionärer	14
20	1.4.1 Skatt pension och likvärdighet över hela landet.....	14
21	1.4.2 Bättre pensionsinformation behövs	15
22	1.4.3 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet	15
23	1.4.4 Rätt till tjänstepension	15
24	1.4.5 Efterlevandeskydd efter 65 års ålder	16
25	1.4.6 Höjd pensionsavgift	16
26	1.4.7 Äldres arbetsmarknad	16
27	1.5 Jämställt boende	17
28	1.5.1 Bygg ägarätter	17
29	1.5.2 Inlåsnings effekter i boende.....	17
30	1.5.3 Utred sambolagen	18
31	1.6 Jämställd, platt och tydlig föräldraförsäkring	19
32	1.6.1 Ge möjlighet till graviditetspenning	19
33	1.6.2 En platt försäkring med samma nivå på dagarna	20
34	1.6.3 Tidigt uttag	20
35	1.6.4 Ytterligare två månader	20
36	1.6.5 Obegränsat antal dubbeldagar.....	21

37	1.6.6 Mer flexibel förskola	21
38	1.6.7 Förenkla och stimulera en jämställd delledighet	21
39	1.6.8 Återinför och höj jämställdhetsbonusen	22
40	1.6.9 Information och fria val.....	22
41	1.6.10 Företagarvänlig föräldraförsäkring.....	22
42	1.6.11 Utred flerbarnstillägget.....	23
43	KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa.....	24
44	2.1 Jämställd trygghet.....	24
45	2.1.1 Skärp straffen för sexualbrott.....	24
46	2.1.2 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet	25
47	2.1.3 Högre krav på rättsväsendet.....	25
48	2.1.4 Specialistkliniker för utsatta för sexuella övergrepp behövs.....	26
49	2.1.5 Stärkt stöd för extra sårbara individer	26
50	2.1.6 Behandla förövare	27
51	2.1.7 Begränsa tillgången på den våldsamma pornografin.....	27
52	2.1.8 Skydda barn från sexuella övergrepp.....	27
53	2.1.9 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel	28
54	2.1.10 Stäng ner sugardejtingsajter och strippklubbar	29
55	2.1.11 Straffskärpning för sexköp	29
56	2.1.12 Håll fler ansvariga för brott mot sexköpslagen.....	29
57	2.2 Jämställd reproduktiv och sexuell hälsa.....	31
58	2.2.1 Bättre förlossningsvård	31
59	2.2.2 Bättre eftervård	32
60	2.2.3 En mötesplats för barnfamiljer	32
61	2.2.4 Motverka ofrivillig barnlöshet	32
62	2.2.5 Surrogatmödraskap innebär stora risker	33
63	2.2.6 Mer forskning om könsdysfori.....	33
64	2.3 Jämställd hälsa	34
65	2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män	34
66	2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa	34
67	2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård	35
68	2.3.4 Rehabilitering behövs	35
69	2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan.....	35
70	2.3.6 Jämställd fysisk aktivitet	36
71	2.3.7 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom.....	36
72	2.3.8 Stöd till kvinnor med missbruk.....	37

73	2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre	38
74	2.4.1 Förebyggande hälsoarbete.....	38
75	2.4.2 Psykisk hälsa på äldre dagar	39
76	2.4.3 Bättre villkor inom anhörigomsorgen	40
77	2.4.4 Jämställd digital utveckling inom vård- och omsorg	41
78	2.4.5 Rätt till sexualitet på äldre dagar	41
79	2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre	41
80	KAPITEL 3: Strukturell frihet	43
81	3.1 Jämställd rätt till frihet från våld	43
82	3.1.1 Bekämpa den pågående sexualiseringen	43
83	3.1.2 Våld i nära relationer – ett samhällsproblem	43
84	3.1.3 Gör "kön" som grund för hatbrott	44
85	3.1.4 Stärk kvinnojourerna	44
86	3.1.5 Kvinnofridsteam i alla kommuner.....	45
87	3.1.6 Inför Huskurage.....	45
88	3.1.7 Lex-Lotta behövs	45
89	3.1.8 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet.....	46
90	3.1.9 Alla som ska arbeta med våldsutsatta borde få utbildning	47
91	3.1.10 Undvik att 2-årsregeln blir ett maktmedel	47
92	3.2 Jämställd rätt till frihet från hedersrelaterat våld och förtryck	48
93	3.2.1 Bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.....	48
94	3.2.2 Höj kunskapsnivån kring hedersvåld.....	49
95	3.2.3 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap.....	49
96	3.2.4 Motverka könsstympling och oskuldskontroller.....	49
97	3.2.5 Stärkt skydd för dem som lever under hedersförtryck	50
98	3.2.6 Hedersrelaterat våld och förtryck som egen brottsrubricering	50
99	3.2.7 Ökad tydlighet i förskola och skola	51
100	3.3 Jämställd maktfördelning	52
101	3.3.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser	53
102	3.3.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag	53
103	3.4 Jämställd utbildning	53
104	3.4.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet.....	54
105	3.4.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor.....	54
106	3.4.3 En mer jämställd akademi	54
107	3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras	55

108	3.4.5 Böter för skolor som inte agerar mot sexuella trakasserier och	
109	övergrepp	55
110	3.5 Jämställd samhällsplanering	56
111	3.5.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet	56
112	3.5.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med "gender budgeting"	57
113	3.5.3 Ett jämställt föreningsliv.....	57
114	3.5.4 Idrotten ska ha jämställda möjligheter	57
115	3.5.5 Aktivitetsbidrag ska villkoras av ett aktivt jämställdhetsarbete	57
116	3.5.6 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur	58
117	3.6 Jämställd utrikespolitik.....	58
118	3.6.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor	59
119	3.6.2 Öka insatserna till SRHR-arbetet.....	59
120	3.6.3 FN-anställda som begår övergrepp måste åtalas	59
121	3.6.4 Kvinnor drabbas hårdast i konflikter och behövs i fredsprocesser	59
122	3.6.5 EU ska leda vägen fram till jämställdhet	60
123		
124		
125		
126		
127		
128		
129		
130		
131		
132		
133		
134		
135		
136		
137		
138		
139		
140		

141

142

143

Inledning

144

Centerkvinnorna är en feministisk organisation som aktivt verkar för jämställdhet i samhället och i Centerpartiet genom att opinionsbilda och utbilda kring samhällsfrågor och jämställdhet. Med stöd och utbildning arbetar vi för att fler kvinnor ska ta plats på ledande positioner i samhället och inom Centerpartiet.

145

146

147

148

Systemskapet är den gröna tråden i vårt arbete.

149

Alla individers lika rätt och värde är något som varit Centerkvinnornas utgångspunkt sedan starten 1932. Organisationens grundare Märta Leijon skrev 1950 i sin reservation till förman för att kvinnor skulle få prästvigas: "Vi äro dock inte främst könsvarerler utan födda till medborgare". Än idag strävar vi efter att individens frihet och möjlighet till utveckling ska sättas främst.

150

151

152

153

154

Centerkvinnorna är gröna liberala feminister. Vi kallar oss gröna eftersom vi tillhör Centerrörelsen, en rörelse som värnar om den gröna omställningen till ett hållbart samhälle och som verkar för att Sverige ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet. Centerkvinnornas uppgift är att ha ett jämställdhetsperspektiv i miljöarbetet och belysa de miljö- och klimatfrågor som har betydelse för jämställdheten.

155

156

157

158

159

160

Vårt mål är ett samhälle där alla, oavsett könsidentitet, har samma grundförutsättningar att förverkliga sig själva och sina drömmar. Vår drivkraft ligger i att skapa ett mer jämställt och bättre samhälle. Våra jämställdhetspolitiska förslag syftar till att göra skillnad – i de stora frihetsfrågorna och i de vardagsnära.

161

162

163

164

165

För oss är feminism i grund och botten en frihetsfråga. Det handlar om att synliggöra och vilja förändra de system och strukturer som behandlar kvinnor och män olika, både som grupp och som individer. Som feminister ser vi ett samhälle idag där kvinnor fortfarande är underordnade manliga maktstrukturer och att dessa strukturer måste ändras. Vi anser att kampen mot ojämställdhet är en gemensam angelägenhet för kvinnor och män eftersom ett jämställt samhälle gynnar alla.

166

167

168

169

170

171

172

Det finns flera olika feministiska utgångspunkter. Som liberala feminister ser vi de mönster i samhället som begränsar vår frihet och utgår samtidigt från individen i sökandet efter lösningar. Vi tror att svaren på många av dagens och morgondagens jämställdhetsutmaningar blir mer långsiktigt hållbara då. De viktigaste verktygen i detta arbete är kunskap och medvetenhet samt att stärka kvinnans egenmakt och undanröja hinder för jämställdhet. Ibland återstår dock inget annat alternativ än lagstiftning.

173

174

175

176

177

178

179

Vårt arbete är angeläget. Att halva befolkningen inte har samma möjlighet att fritt utforma sitt liv blir en förlust för hela samhället, inte bara för den enskilda kvinnan. Alla ska ha rätt till ekonomisk frihet, sexuell frihet och god hälsa samt strukturell frihet. De tre friheterna som presenteras i programmet är nycklar till

180

181

182

183 en helhet – som möjliggör att varje individ, oavsett var i landet en bor, ska
184 kunna nå sin fulla potential och leva sitt liv i frihet. Därför arbetar vi för
185 jämställdhet, varje dag. Tillsammans gör vi skillnad.

186 **Våra friheter**

187 Centerkvinnorna arbetar med jämställdhetspolitik utifrån ett liberalt och
188 feministiskt perspektiv. Som liberaler är frihet ett centralt begrepp. Varje
189 människa är född fri. En människas frihet kan i grunden endast begränsas av
190 hänsyn till andra människors lika rätt till frihet. Alla ska kunna bestämma över
191 sina egna liv genom individuella och fria val. Alla människor, oavsett bakgrund,
192 ålder, sexuell läggning, könsidentitet eller härkomst, ska ges möjlighet att utöka
193 sina livschanser och känna frihet.

194 Vi tror att jämställdhet är en viktig komponent för att nå frihet. Centerkvinnorna
195 utgår från tre friheter som vi definierat som särskilt viktiga för att människor ska
196 kunna nå sin fulla potential och leva hela sina liv i frihet.

197 **För Centerkvinnorna handlar ekonomisk frihet om:**

- 198 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till ekonomiskt
199 självbestämmande och egenmakt.
- 200 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till ägande.
- 201 • Att det obetalda arbetet ska delas lika.
- 202 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till lika lön för lika arbete.

203 **För Centerkvinnorna handlar sexuell frihet och kvinnors hälsa om:**

- 204 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter till en god hälsa.
- 205 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjligheter till kroppslig integritet.
- 206 • Att kroppar inte ska behandlas som objekt och handelsvaror.
- 207 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter att fritt utforma
208 sin egen sexualitet.

209 **För Centerkvinnorna handlar strukturell frihet om:**

- 210 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och lika möjligheter att fatta beslut
211 över sitt eget liv.
- 212 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att leva ett liv fritt från våld och
213 förtryck.
- 214 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till frihet från diskriminering.
- 215 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att känna sig trygga i samhället.

216 **KAPITEL 1: Ekonomisk frihet**

217 Ekonomisk frihet är centralt för att kunna uppnå våra andra friheter. Vi lever i ett
218 samhälle där pengar till stor del innebär makt och inflytande. För oss är det
219 självklart att samhällets ekonomiska system inte ska gynna individer olika
220 beroende på könstillhörighet.

221 Ekonomisk frihet handlar om att alla oavsett könsidentitet ska ha möjlighet till
222 ekonomiskt självbestämmande och egenmakt. Det innebär att ha lika möjlighet
223 till ägande, att det obetalda arbetet ska delas lika och att alla ska ha rätt till lika
224 lön för lika arbete. Det handlar om att kunna ha råd att leva ensam eller lämna
225 en destruktiv relation.

226 Idag vet vi att män har en högre genomsnittlig lön och pension än kvinnor samt
227 att kvinnor gör mer av det obetalda arbetet i hemmet. Ekonomisk frihet är i
228 dagsläget inte en realitet för alla. Detta vill vi ändra på.

229 Ekonomisk frihet spänner över en rad områden – allt ifrån föräldraskap till
230 pensionssystem. För Centerkvinnorna är det viktigt att ekonomisk frihet är en
231 verklighet i alla delar och skeenden i livet.

232 **1.1 Jämställd arbetsmarknad**

233 En jämställd arbetsmarknad och möjlighet till arbete är grunden för hela
234 samhällets utveckling; för jämlikhet, jämställdhet, finansiering av välfärden,
235 förebyggande av utanförskap och inte minst tillväxt i hela landet. Eget arbete är
236 en central grundbult för ekonomisk frihet och trygghet för den enskilde individen.
237 Att alla människor ska ges möjlighet att arbeta och försörja sig själva, utifrån var
238 och ens förmåga, är en av samhällets absoluta huvuduppgifter.

239 Idag vet vi att arbetsmarknaden inte är jämställd. Fortfarande tjänar män som
240 har samma yrke som en kvinna mer och löneskillnaderna mellan
241 mansdominerade och kvinnodominerade yrken kvarstår. Lönediskriminering är
242 något som fortsatt existerar och som arbetsgivare än mer aktivt måste
243 motverka. Diskrimineringslagen måste skärpas. Idag ligger ett stort ansvar på
244 den enskilda individen att uppmärksamma fall av lönediskriminering. Vi anser att
245 ansvaret att motivera löneskillnader borde ligga på arbetsgivaren och att ett
246 högre vite ska utgå vid lönediskriminering.

247 **1.1.1 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken**

248 Att arbeta och utbilda sig ska löna sig. Vi vill att fler kvinnor ska ha mer pengar
249 kvar på kontot varje månad. Det ska löna sig att spara till en buffert. Genom
250 arbete bygger individen upp ett eget kapital och stärker sin ekonomiska frihet.
251 För att detta ska bli möjligt för fler vill vi både sänka skatten för de med lägst
252 inkomster

253 **1.1.2 Fler arbetsgivare och bättre villkor**

254 Sveriges kommuner och regioner har tillsammans nästan 1,2 miljoner anställda.
255 Nästan fyra av fem anställda är kvinnor, vilket är en högre andel än i andra
256 sektorer enligt Sveriges kommuner och regioner, SKR, 2018¹. I flera
257 kvinnodominerade yrken, inte minst inom vård- och omsorg, är det svårt att
258 byta jobb och därigenom påverka sin arbetssituation eller lön på grund av att det

¹ SKR (2018) Personalen i välfärden. Personalstatistik för kommuner och regioner

259 finns alltför få arbetsgivare. Ökad konkurrensutsättning av dessa sektorer inom
260 offentlig sektor sätter press på löneutvecklingen, karriärmöjligheter och villkor,
261 vilket gynnar kvinnor. Därför värnar Centerkvinnorna lagen om valfrihet LOV.
262 (Läs mer under 1.2.1. Vinstförbud är antifeministiskt)

263 **1.1.3 Rätt till heltid**

264 En av Centerkvinnornas främsta uppgifter är att främja en politik som skapar en
265 jämställd och hållbar arbetsmarknad. En av de viktigaste åtgärderna är att fler
266 kvinnor ska få möjlighet att välja att arbeta heltid. Sveriges Kommuner och
267 Regioner, SKR, har tecknat ett avtal med Kommunal om att heltid som norm ska
268 införas i vård- och omsorgsyrkena. Vi välkomnar att offentlig sektor går före,
269 samt att privata aktörer uppmuntras att i högre utsträckning erbjuda heltid till
270 sina anställda.

271 **1.1.4 Lön för alla arbetade timmar**

272 För de här yrkesgrupperna vill Centerkvinnorna se bättre inflytande över
273 arbetstider och lön för alla arbetade timmar. Många jouravtal är omoderna och
274 inte anpassade till en professionell yrkesroll. Vi vill förbättra villkoren och
275 därigenom höja statusen för jouranställda, inte minst alla kvinnor i vård- och
276 omsorgsyrken. För att skapa ett hållbart arbetsliv bör inte minst kommuner och
277 regioner se över och rätta till arbetsförhållandena inom vård och omsorg. Det är
278 orimligt att inte alla schemalagda timmar räknas in i lönen och inte acceptabelt
279 att gömma sig från ansvar genom att hänvisa till att detta är en facklig fråga.
280 Centerkvinnorna ska därför verka för att lön ska ges för alla schemalagda
281 timmar, även jour.

282 **1.1.5 Arbetsmiljö och karriärvägar**

283 Centerkvinnorna vill att det skapas karriärvägar inom alla yrkeskategorier, bland
284 annat genom att säkerställa att privata arbetsgivare kan verka inom den
285 offentliga sektorn. Yrkesgrupper, som undersköterskor och förskolepersonal,
286 utgörs av kvinnor med låg lön, tunga arbetsuppgifter och begränsade möjligheter
287 till karriär och självbestämmande. Det gör också att dessa personalgrupper ofta
288 har hög sjukfrånvaro.

289 Vi behöver fler undersköterskor men idag är det för få som söker sig till yrket.
290 För att skapa fler möjligheter till karriärutveckling och höja yrkets status vill
291 Centerkvinnorna se en betald vidareutbildning för specialistundersköterskor. Vi
292 vill även införa en standardiserad grund- och specialistutbildning för
293 undersköterskor, vilket skulle ge undersköterskerollen en högre status. Vi vill se
294 möjlighet till karriär inom alla yrkeskategorier. I de kvinnodominerade
295 yrkesgrupperna är det även vanligare med större personalgrupper under varje
296 chef än vad det är i traditionellt mansdominerade yrken. Större personalgrupper
297 påverkar arbetsmiljön negativt. Vi vill att kommunerna ser över
298 personalgruppernas storlek så att chefer får möjlighet att vara bra chefer.

299 Centerkvinnorna vill också se nya förslag på förbättringar i kvinnodominerade
300 sektorer, såsom arbetskläder och slopad karensdag för förskolepersonal. De som
301 arbetar med barn utsätts i högre utsträckning för till exempel förkylningar och
302 influensor än i andra yrkesgrupper.

303 **1.1.6 Enklare etablering på arbetsmarknaden**

304 Vi vet att det finns ytterligare klyftor på arbetsmarknaden än de mellan kvinnor
305 och män. En sådan är klyftan mellan inrikes- och utrikesfödda. Etableringstiden
306 för utrikesfödda på arbetsmarknaden är lång och allra längst från

307 arbetsmarknaden står utrikesfödda kvinnor. Vi anser att arbetsgivarens
308 kostnader och de utrikesföddas trösklar in till arbetsmarknaden är för höga. Det
309 är dessutom onödigt krångligt för dem som saknar utbildning att få ett jobb.

310 Att sysselsättningsgraden och etableringstiden skiljer sig avsevärt mellan könen
311 är allvarligt både utifrån ett jämställdhets- och ett integrationsperspektiv. För att
312 fler utrikesfödda kvinnor ska komma in på arbetsmarknaden och få möjlighet till
313 en egen ekonomisk frihet vill Centerkvinnorna att arbetsgivare som anställer en
314 nyanländ kvinna i exempelvis nystarts- eller instegsjobb, ska ges en högre
315 subvention än nuvarande nivå. Vi vill även se fler satsningar på yrkessvenska
316 och kompletteringsutbildningar för kvinnor med erfarenhet från alla typer av
317 bristyrken, exempelvis vård och omsorg. Centerkvinnorna vill se ett högre tempo
318 och högre krav inom SFI (svenska för invandrare, SFI. Vi välkomnar besluten
319 inom ramen för Januariavtalet om att införa integrationsförskolor, den förskola
320 som bedrivs parallellt med SFI-undervisning för föräldrarna.

321 Idag klarar inte Arbetsförmedlingen av att förmedla jobb i tillräckligt hög
322 utsträckning till utrikesfödda kvinnor. Därför behövs en arbetsförmedlarpeng,
323 motsvarande skolpengen, som den arbets sökande kan nyttja gentemot en
324 förmedlare som bistår i etableringen på arbetsmarknaden. Detta öppnar upp för
325 fler aktörer på marknaden, och för att förmedlare kan specialisera sig,
326 exempelvis på utrikesfödda kvinnor. Det finns redan idag flera ideella
327 organisationer som arbetar aktivt för att underlätta utrikesfödda kvinnors
328 etablering. Dessa förmedlare skulle med en arbetsförmedlarpeng kunna bidra än
329 mer till att fler kvinnor kommer i arbete.

330 En flexibel arbetsmarknad där människor kan komma in och få sitt första arbete
331 hjälps också av en stark bemanningsbransch. Denna kan för många, inte minst
332 utrikesfödda, innebära ett steg in på arbetsmarknaden och ett första jobb.

333 **1.1.7 Mer RUT**

334 Det är angeläget att skapa strukturer som möjliggör för alla, inte minst föräldrar,
335 att orka arbeta heltid. I många andra länder används tjänster för att underlätta
336 livspusslet. Exempel på sådana tjänster är städning, barnpassning och
337 matlagning. Skatteavdraget för köp av hushållsnära tjänster, det så kallade RUT-
338 avdraget, har lett till att nya jobb har skapats i Sverige. Tusentals människor
339 som tidigare jobbade svart har kommit in i den vanliga skattebetalande sektorn
340 och därmed ökat skatteintäkterna. Över två tredjedelar av RUT-arbetarna är
341 kvinnor, enligt Riksrevisionens rapport². Vi vet också att majoriteten av RUT-
342 företagarna är kvinnor och att en stor del har utrikesbakgrund. Möjligheten till
343 köp av hushållsnära tjänster och tillgången till flexibel barnomsorg är exempel på
344 reformer som för många är nödvändiga för att få ihop livspusslet. Att RUT frigör
345 tid från hushållsarbete och att det finns tendenser till att arbetsinkomsterna har
346 ökat för kvinnor med småbarn som använt RUT-avdrag är positivt. Det är en
347 vinst för jämställdhet. Centerkvinnorna välkomnar därför att RUT utvidgas till att
348 omfatta fler tjänster och att taket för RUT-tjänster höjs.

349 **1.1.8 Fler kvinnor på ledande positioner**

350 För att skapa en jämställd arbetsmarknad behöver vissa normer och värderingar
351 som genomsyrar den svenska arbetsmarknaden förändras. I det arbetet är
352 förebilder oerhört viktiga. Att fler kvinnor finns på höga positioner inom

² Riksrevisionen (2020) "Rutavdraget – konsekvenser av reformen", tabell 7

353 arbetslivet är avgörande för att skapa en arbetsmarknad som är inkluderande
354 och som speglar samhället.

355 Kvinnor är idag fortfarande i minoritet när det kommer till fördelningen av
356 ledamöter i bolagsstyrelser. En positiv utveckling är på gång och behöver
357 påskyndas, inte minst när det gäller företag som till viss del finansieras med
358 gemensamma skattemedel. De företag som har jämställda bolagsstyrelser bör
359 premieras när statliga aktörer beviljar lån. Nordiska bolag med kvinnor i
360 styrelsen och i ledningen presterar bättre och är mer lönsamma än andra bolag,
361 enligt en rapport från PwC 2019³.

362 Vi vill att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv.
363 Tillväxtverket är ett exempel på myndighet som spelar en viktig roll i arbetet
364 med att ge förutsättningar för näringslivets tillväxt och utveckling. För att skapa
365 hållbar tillväxt och växande företag i alla delar av Sverige behövs satsningar på
366 kvinnor som driver eller vill driva företag. Andelen kvinnor som driver företag
367 ökar, men företagandet är fortfarande långt ifrån jämställt enligt en rapport från
368 Svenskt Näringsliv 2020⁴.

369 För Centerkvinnorna är det tydligt att staten och kommunerna skulle kunna ta
370 ett större ansvar för att främja ett mer jämställt näringsliv genom till exempel
371 rådgivning, vägledning och smidigt tillståndsgivande. På så vis skulle det ges
372 ökade möjligheter för kvinnor att starta och driva företag inom de områden där
373 de har yrkeskompetens och erfarenhet. Centerkvinnorna vill även se lägre skatt
374 på ägande och en ökad acceptans för att företag måste tillåtas att gå med vinst
375 för att långsiktigt kunna utvecklas.

376 Centerkvinnorna är emot kvotering i bolagsstyrelser. Viljan till att ha jämställda
377 styrelser anser vi måste komma från företaget själv, inte genom tvång.
378 Centerkvinnorna vill skapa en långsiktig och hållbar förändring. Det tror vi sker
379 genom att beslut inom näringslivet kommer underifrån och inte detaljstyrs från
380 statligt håll. Vi vill använda morötter, inte piskor.

381 Ytterligare en viktig faktor när det gäller att stärka kvinnor på ledande positioner
382 och få fram fler kvinnor på höga poster är att stärka genuskunskapen hos de
383 aktörer som fördelar samhällets investeringsstöd. Centerkvinnorna vill därför att
384 tillväxtprogram, innovationsstöd, investeringsstöd och lån ska ha och redovisas
385 utifrån ett genusperspektiv.

386 **1.1.9 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor**

387 Idag händer det att par som får försörjningsstöd från kommunen inte får det var
388 och en för sig, utan att stödet enbart betalas ut till en av parterna. I vissa
389 kommuner överlämnas beslutet om vem som får pengarna till paret. Ofta blir det
390 mannen som tar emot stödet, inte minst i relationer med en maktobalans. I
391 utsatta lägen kan det vara avgörande att kvinnorna har makten över sin
392 ekonomi. Ett sätt att minska kvinnors utsatthet och öka möjligheterna för
393 kvinnor att lämna destruktiva relationer är att stärka kvinnors ekonomiska
394 självständighet, och i de fall ett försörjningsstöd betalas ut spelar det en central
395 roll. Att få tillgång till sina egna pengar är också viktigt för de kvinnor som
396 nyligen kommit till Sverige.

³ PwC (2019) "Investing in gender equality"

⁴ Svenskt Näringsliv (2020) "Företagsamheten 2020"

397 Centerkvinnorna anser att försörjningsstöd som beviljats till båda parter i ett
398 förhållande också ska utbetalas till respektive person. Vi vill även att en
399 utredning av aktuell reglering kring detta görs i syfte att stärka jämställdhet.

400 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 401 – Att lika lön ska ges för lika arbete samt att ett högre vite ska utgå vid
402 lönediskriminering.
- 403 – Att skärpa diskrimineringslagen.
- 404 – Att det ska skapas möjlighet att göra karriär i alla yrkeskategorier.
- 405 – Att en standardisering av såväl grundutbildning som specialistutbildning
406 för undersköterskor genomförs.
- 407 – Att inkomstskatten för dem med lägst inkomst ska sänkas och gränsen för
408 statlig inkomstskatt ska höjas.
- 409 – Att fler kvinnor får möjlighet att arbeta heltid och att den offentliga
410 sektorn är en förebild när det kommer till att erbjuda heltidstjänster.
- 411 – Att trösklarna in till arbetsmarknaden sänks för utrikesfödda kvinnor.
- 412 – Att arbetsgivare som anställer en nyanländ kvinna i exempelvis nystarts-
413 eller instegsjobb, får en högre subvention än nuvarande nivå samt att fler
414 satsningar görs på yrkessvenska och kompletteringsutbildningar för
415 kvinnor med erfarenhet från bristyrken.
- 416 – Att en arbetsförmedlarpeng införs så att arbetssökande kan välja
417 arbetsförmedlare.
- 418 – Att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv
419 samt att företag som får skattefinansierades lån ska premieras om de har
420 jämställda bolagsstyrelser.
- 421 – Att lön ska ges för alla schemalagda timmar.
422 Att försörjningsstöd ska betalas ut till båda parter i ett förhållande om
423 båda ansökt och beviljats försörjningsstöd.

424 **1.2 Jämställt företagande**

425 Att alla individer oavsett könsidentitet ska ha möjlighet att starta och driva
426 företag borde vara en självklarhet. Vi vet dock att betydligt fler män än kvinnor
427 driver företag och att fler kvinnor upplever svårigheter med att beviljas lån för
428 att starta eller utveckla sina företag.

429 **1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt**

430 Idag är utbildningssektorn tillsammans med vård- och omsorgssektorn de
431 sektorer där det finns flest kvinnor. Detta gäller inte bara arbetstagare utan även
432 representation i styrelser och ledningsgrupper. Inom dessa sektorer utgör den
433 stora majoriteten av egenföretagare kvinnor. Det är orimligt att de företag som
434 bygger sjukhuset eller ger service till sjukhusens IT- system får gå med vinst,
435 men inte de aktörer som tar hand om patienterna. Att införa vinsttak i vård-,
436 omsorgs- och utbildningssektorn riskerar att öka klyftan på den redan
437 könssegregerade arbetsmarknaden. LOV, lagen om valfrihet, har beroende på
438 politisk majoritet varit hotad. Centerkvinnorna värnar LOV och vill att LOV ska
439 finnas i alla kommuner. Detta för att bekämpa regionala skillnader och ge
440 kvinnor möjlighet att driva lönsamma och växande företag i hela landet.

441 I takt med att LOV öppnat upp för privata aktörer inom välfärden har det blivit
442 möjligt för många anställda inom en kvinnodominerad sektor att välja bland en

443 mångfald av arbetsgivare. Medarbetare hos privata vård- och omsorgsföretag är
444 sjukskrivna i mindre utsträckning och tjänar mer än sina offentligt anställda
445 kollegor. Ökad konkurrensutsättning av dessa sektorer sätter press på
446 löneutvecklingen inom offentlig sektor, vilket gynnar kvinnodominerade
447 yrkesgrupper.

448 **1.2.2 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare**

449 Att ta steget och starta företag är för många förenat med risker och stor oro.
450 Inte minst hos kvinnor. Centerkvinnorna vill därför verka för att skapa
451 möjligheter och incitament som minskar flera av de farhågor som är förknippade
452 med att starta företag. Vi vill bland annat förbättra tillgången till lån och
453 mikrolån samt öka riskkapitalförsörjning riktad till företag som drivs av kvinnor
454 samt att starta-eget-bidrag ska kunna beviljas även till individer som inte är
455 arbetslösa. Offentligt finansierade aktörer med uppgift att främja företagande
456 ska arbeta för en jämställd kapitalförsörjning. Centerkvinnorna välkomnar det
457 sänkta kapitalkravet från 50 000 kr till 25 000 kr för att starta ett aktiebolag.

458 Centerkvinnorna vill också lyfta fram kvinnor som är företagare, innovatörer,
459 uppfinnare eller entreprenörer. Det är oerhört viktigt med förebilder för att fler
460 flickor som växer upp idag ska våga och vilja satsa på en karriär som företagare.
461 I Sverige finns en rad organisationer som är pådrivande för en jämställd tillväxt
462 där kvinnor ges möjlighet att delta i samhällsutvecklingen på lika villkor som
463 män. Insatser till organisationer som dessa behöver utökas. Centerkvinnorna vill
464 därför stärka verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med
465 företagsrådgivning riktad till kvinnor.

466 Vi vet att riktade satsningar ofta ger mycket goda utfall, det ser vi inte minst när
467 det gäller företagsrådgivning riktad till företagare som är kvinnor. Därför vill vi
468 att det görs liknande satsningar för utrikesfödda kvinnor. En
469 jämställdhetsgranskning av etableringsinsatser visar att dagens insatser är
470 verkningsfulla, men att de är utformade efter män och att nyanlända kvinnor är
471 underrepresenterade i insatserna. Centerkvinnorna vill främja och underlätta för
472 fler utrikesfödda kvinnor att driva företag, bland annat genom att fler kommuner
473 och regioner erbjuder SFI utbildning för företagare men också genom att
474 möjliggöra för fler att få tillgång till kursen Ungt Företagande på gymnasiet.
475 Ytterligare en viktig satsning för att öka andelen utrikesfödda kvinnor som väljer
476 att starta företag är att främja att alla nyanlända får information om svensk
477 arbetsmarknad, skatt- och pensionssystem. Grundläggande kunskaper inom
478 dessa områden kan öka chansen att våga satsa på eget företagande. För att
479 underlätta utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och öka andelen
480 kvinnor som är företagare vill vi även se att Jämställdhetsmyndigheten ges i
481 uppdrag att främja kvinnors företagande och etablering av utrikesfödda kvinnor
482 på arbetsmarknaden.

483 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 484 - Att tillgången till lån och mikrolån förbättras.
- 485 - Att verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning
- 486 riktad till kvinnor ska stärkas.
- 487 - Att Jämställdhetsmyndigheten ska ges i uppdrag att främja kvinnors
- 488 företagande och etablering av utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden.
- 489 - Att LOV ska finnas i alla kommuner och regioner.
- 490 - Att arbetsgivaravgiften för småföretag ska sänkas.

491 **1.3 Ägande**

492 Pengar är makt. Utöver inkomst av tjänst, blir det allt viktigare att äga och låta
493 sitt kapital växa, som en del av inkomsten och inte minst ur ett
494 livsinkomstperspektiv. Kvinnor äger mindre än män. Till exempel ägs 14% av
495 svenska fastigheter av kvinnor, 15% av marken ägs av kvinnor, 34% av de
496 privatägda bilarna ägs av kvinnor, 30% av Sveriges 369 000 företag ägs av
497 kvinnor och 4% av det totala aktievärdet privatägs av kvinnor, enligt en rapport
498 från Ownershift⁵. Det ojämställda ägandet är ett strukturellt och ekonomiskt
499 jämställdhetsproblem.

500 För att komma till rätta med den ojämställdhet som råder gällande ägande
501 föreslår Centerkvinnorna att Statistiska Centralbyrån, SCB, ska presentera
502 könsuppdelad statistik om förmögenhet. Centerkvinnorna vill även att
503 Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av mark och fastigheter som ägs av
504 kvinnor, män och företag utan även presenterar värdet av dessa.
505 Centerkvinnorna vill även uppmana banker att informera sina kunder om
506 jämställt ägande och aktivt arbeta för att öka kvinnors ägande.

507 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 508 - Att SCB ska presentera könsuppdelad statistik om förmögenhet.
- 509 - Att Tillväxtverket förnyar och uppdaterar information kring företag och
510 förtydligar skillnaderna mellan ägande, företagande och ledning av företag.
- 511 - Att Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av mark och fastigheter som ägs
512 av kvinnor, män och företag utan även presenterar värdet av dessa.

513 **1.4 Jämställd ekonomi för pensionärer**

514 En ojämställd arbetsmarknad begränsar kvinnors frihet under hela livet och leder
515 till ojämställda pensioner. Könsdiskriminering ska inte förekomma inom
516 pensionssystem och verkningseffekterna av pensionssystem måste vara
517 jämställda.

518 **1.4.1 Skatt pension och likvärdighet över hela landet**

519 Vi vet att de pensionärer som har minst pengar att leva på är kvinnor. För dem
520 krävs reformer redan idag, utöver insatser för att skapa en jämställd
521 arbetsmarknad och bättre ekonomi. Centerkvinnorna anser även att
522 garantipensionärer inte ska betala skatt alls. Vi vill även se att en större andel av
523 redan avsatta medel i pensionsfonderna utbetalas i pension.

524 Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en
525 viss summa kvar att leva på när alla kostnader för vård och omsorg med mera är
526 betalde. Maxtaxan ska sedan finnas för att garantera att det finns ett tak för
527 utgifterna. Men det finns flera utgifter som inte ingår i maxtaxan och
528 förbehållsbeloppet. Det varierar mellan olika kommuner vilka kostnader de har
529 för trygghetssystem för de äldre. Nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet,
530 existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över för att säkerställa
531 likvärdigheten. Centerkvinnorna vill att en översyn genomförs av äldres
532 kostnader och ersättningar där jämställdhetsperspektivet finns med.

⁵ Ownershift (2019) "Vem äger Sverige?"

533 Centerkvinnorna välkomnar den pensionsöverenskommelse som innebar höjd
534 garantipension och höjt bostadstillägg från 2020. Att höjningen sker med ett
535 bibehållet respektavstånd är ett viktigt perspektiv för Centerkvinnorna.
536 Respektavståndet är den skillnad i pensionsinkomst mellan de pensionärer som
537 arbetat och tjänat in pensionsgrundande inkomster, men med låg lön, och de
538 som helt saknar arbetsinkomster. Det ska alltid löna sig att arbeta framför att
539 inte göra det. Beslutet är viktigt ur jämställdhetssynpunkt eftersom de flesta
540 med låg pension är ensamstående kvinnor.

541 Vi vill att alla, oavsett ålder, ska kunna åtnjuta livskvalitet och frihet efter
542 pensionering. Därför vill vi att det säkerställs att ansökningarna om
543 bostadstillägg hanteras likvärdigt i hela landet. Centerkvinnorna vill även att
544 pensionärer som äger en bil ska ha rätt att söka bostadstillägg, eftersom
545 kollektivtrafiken är bristfällig i många delar av landet.

546 **1.4.2 Bättre pensionsinformation behövs**

547 En stor orsak till dagens ojämställda pensioner beror på att kvinnor i högre
548 utsträckning arbetat deltid, spenderat mer tid hemma med barn och för att de i
549 större utsträckning har ägnat sig åt anhörigvård av sina föräldrar vid sjukdom
550 eller ålderdom. Många känner inte till hur deltid och föräldraledighet inverkar på
551 pensionen.

552 Båda parter ska ha samma rätt och möjlighet att förvärvsarbeta i lika hög grad
553 för att undvika att pensionen påverkas negativt. Idag är inte detta en verklighet.
554 Kvinnor nyttjar flest dagar av föräldraförsäkringen och är de som jobbar mest
555 deltid under småbarnsåren. Vårt mål är att alla föräldrar ska dela lika på
556 föräldraförsäkringen och på det obetalda hemarbetet.

557 Centerkvinnorna vill därför att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i
558 samverkan med berörda aktörer, att på ett bättre och mer effektivt sätt
559 informera allmänheten om hur pensionen påverkas av olika livsval. Den
560 information som riktas till föräldrar och även företagare behöver stärkas
561 ytterligare. Informationsuppdraget syftar till att människor ska kunna göra
562 välinformerade val och väga in både kortsiktiga och långsiktiga effekter.

563 **1.4.3 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet**

564 För att komma åt de pensionsklyftor som fortsätter att växa fram i samband med
565 det ojämställda föräldraskapet behövs bland annat åtgärder vidtas gällande
566 pensionsrätterna. Centerkvinnorna vill därför att pensionsrätter automatiskt ska
567 överlåtas under småbarnsåren från den förälder som arbetar till den part som är
568 föräldraledig eller arbetar deltid inom ramen för föräldraledighetslagen. Samtidigt
569 ska det erfordras ett aktivt beslut för att pensionsrätterna inte ska överlåtas.

570 **1.4.4 Rätt till tjänstepension**

571 I samtliga skandinaviska länder spelar de kollektivavtalade tjänstepensionerna
572 en betydande roll för pensionärens sammanlagda pension. I Sverige blir det allt
573 vanligare att människor inte har tjänstepension som en del i sina
574 anställningsavtal. Inte minst gäller detta i de nyare branscherna. Sedan 2006 är
575 norska arbetsgivare skyldiga enligt lag att erbjuda de anställda en
576 tjänstepension. Företagen kan välja mellan att erbjuda en förmånsbestämd eller
577 en avgiftsbestämd tjänstepension. Företagaren har stor frihet att själv utforma
578 pensionsavtalet vad gäller ersättnings- och premienivåer, sjuk- och
579 efterlevandeförmån. Eftersom tjänstepensionen utgör en stor del av den enskilda
580 pensionen vill Centerkvinnorna att alla anställda ska få erbjudande om en

581 tjänstepension som de sedan aktivt kan välja eller avsäga sig. Centerkvinnorna
582 har sedan tidigare ett stämmobeslut på att vi vill att det ska utredas huruvida
583 arbetsgivare som idag ej erbjuder tjänstepension till tillsvidare- eller
584 deltidsanställda ska kunna åläggas att avsätta likvärdig procentuell summa som
585 statlig pension.

586 **1.4.5 Efterlevandeskydd efter 65 års ålder**

587 Vi lever idag allt längre, vilket såklart är positivt då det innebär att vi är vid god
588 hälsa även på äldre dagar. Idag har de flesta ett efterlevandeskydd om partnern
589 avlider före 65 års ålder. Det är av stor vikt, inte minst för kvinnor som ofta har
590 en lägre inkomst eller pension. Få har dock efterlevandeskydd när de har
591 passerat 65 år, då det ofta är kopplat till att vara yrkesverksam. Kunskapen är
592 låg om att efterlevandeskyddet ofta upphör vid 65 års ålder, vilket kan innebära
593 en stor ekonomisk påfrestning.

594 Centerkvinnorna vill därför att ett informationsansvar åläggs Försäkringskassan
595 eller Pensionsmyndigheten om bland annat efterlevandeskyddet då människor
596 uppnår pensionsålder. Med kunskap och rätt information kan välgrundade beslut
597 fattas om en vill teckna ett efterlevandeskydd eller ej.

598 **1.4.6 Höjd pensionsavgift**

599 Vi är friskare, lever längre och kan arbeta längre än tidigare. För att upprätthålla
600 bra pensioner behöver arbetslivet förlängas och bli mer hållbart. Därför höjs alla
601 pensionsåldersgränser och motsvarande åldersgränser i trygghetssystemen och
602 följer medellivslängden. Men för att finansiera pensionssystemet och trygga våra
603 framtida pensioner räcker inte det. Centerkvinnorna föreslår därför att avgiften
604 till den allmänna pensionen höjs.

605 **1.4.7 Äldres arbetsmarknad**

606 Att arbeta de sista åren före pension är extra viktigt för att uppnå en bättre
607 pension. Det gäller speciellt för dem med lägst inkomst, oftast kvinnor. Men
608 många äldre möts av åldersdiskriminering på arbetsmarknaden, trots erfarenhet,
609 kompetens och ett enklare livspussel. Vi anser att studie och yrkesvägledning för
610 äldre ska ingå hos arbetsförmedlare, eftersom äldre är en grupp som har svårt
611 att återinträda på arbetsmarknaden vid arbetslöshet.

612 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 613 - Att garantipensionärer inte ska betala skatt alls.
- 614 - Att en översyn, med jämställdhetsperspektiv, genomförs av äldres
615 kostnader och ersättningar.
- 616 - Att finna lösningar för en höjd pension med ett bibehållet respektavstånd
617 mellan de pensionärer som arbetat och tjänat in pensionsgrundande
618 inkomster, men med låg lön, och de som helt saknar arbetsinkomster, är
619 för Centerkvinnorna ett viktigt perspektiv.
- 620 - Att pensionsrätter under småbarnsåren automatiskt ska överlåtas från den
621 förälder som arbetar till den part som är föräldraledig eller arbetar deltid
622 inom ramen för föräldraledighetslagen och att ett aktivt beslut behövs för
623 att pensionsrätterna inte ska överlåtas.
- 624 - Att alla anställda ska få erbjudande om tjänstepension från sin
625 arbetsgivare, som de anställda aktivt kan välja eller avsäga sig.

- 626 - Att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i samverkan med
627 berörda aktörer, att informera om hur pensionen påverkas långsiktigt av
628 olika livsval.
629 - Att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag att informera om
630 efterlevandeskyddet i god tid inför att människor uppnår pensionsålder.
631 - Att avgiften till den allmänna pensionen höjs.
632 - Att arbetsförmedlare ska ge studie- och yrkesvägledning genom hela livet
633 även till äldre.
634

635 **1.5 Jämställt boende**

636 Vi lever allt längre och andelen äldre i befolkningen kommer att öka under de
637 närmaste decennierna. Kvinnor lever längre än män och har inte sällan låg
638 inkomst på äldre dagar. Många av landets kommuner har bostadsbrist. Samtidigt
639 vill äldre flytta till en mindre och mer tillgänglig bostad, till exempel i
640 centralorten. För att detta ska bli möjligt behövs på vissa platser fler billiga och
641 mindre lägenheter. Nya bostäder behöver byggas och flyttkedjorna behöver
642 komma igång. På vissa platser är det svårt att sälja och äldre sitter kvar i
643 alldeles för stora opraktiska dyra hus och barnfamiljer tvingas bo i mindre
644 bostäder.

645 **1.5.1 Bygg ägarrätter**

646 Att ha ett eget boende som passar den fas i livet som en befinner sig i stärker
647 självständigheten. Bostadsbristen är på sina håll skriande samtidigt som det
648 byggs mycket, både hyresrätter och bostadsrätter. Men det finns andra former
649 av boenden som inte nyttjas i Sverige i särskilt stor utsträckning, till exempel
650 ägarrätter. Ägarrätter, ibland kallade "radhus på höjden", innebär att de boende
651 inte har gemensamma lån, utan i stället enbart sköter gemensamma utrymmen
652 genom en förening. Den som köper behöver därför betala en högre insats för sin
653 lägenhet, men får istället en låg månadskostnad som finansierar viss gemensam
654 skötsel. Köparen behöver inte bekymra sig om föreningens gemensamma
655 ekonomi och upplägget liknar att ha ett betalt hus. För många äldre kvinnor som
656 bor i hus helt utan lån, men med låga pensioner, skulle detta alternativ kunna
657 vara mycket mer attraktivt än en hyresrätt eller bostadsrätt, den dag ett hus blir
658 för mycket att ta hand om. Centerkvinnorna vill därför verka för ett ökat
659 byggande av ägarrätter.

660 **1.5.2 Inlåsnings effekter i boende**

661 Många äldre kvinnor med låg pension känner en inlåsnings effekt om de har bott
662 länge i ett hus. Höga priser på nya lägenheter och reavinstskatten gör att det är
663 mer ekonomiskt att bo kvar i sitt hus, även om det är för stort. En rörlighet på
664 bostadsmarknaden är viktig både för den som har behov av större boende, med
665 exempelvis en växande familj, och för den som har behov av ett mindre boende
666 och inte behöva ägna tid åt skötsel av en fastighet eller en stor lägenhet. Genom
667 att förändra beräkningen av reavinstskatten och exempelvis räkna upp
668 inköpspriset med konsumentprisindex, KPI, sedan fastigheten köptes, skulle en
669 rimligare beräkning av reavinstskatt ske.

670 Centerkvinnorna vill motverka inlåsnigen i för stora boenden, framförallt för
671 äldre kvinnor, och därför utreda konsekvenserna av en ny beräkning av
672 reavinstskatten där inköpspriset är uppräknat med KPI.

673 **1.5.3 Utred sambolagen**

674 Ekonomisk jämställdhet handlar om att som individ ha möjlighet att själv styra
675 över sin ekonomi. Och om situationen så kräver också ha rätt till de
676 gemensamma ekonomiska stöd som finns att söka. Det finns idag brister i
677 sambolagen (2003:376) som särskilt påverkar kvinnor i destruktiva relationer.
678 Vid bedömningar för stöd kopplade till socialtjänstlagen räknas hela hushållets
679 ekonomi, trots att människor i samboskap inte har underhållsskyldighet för
680 varandra. Det finns en risk att ett ekonomiskt beroende av sambon medför
681 skuld- och skamkänslor och därmed ett maktövertag hos den individ som har det
682 ekonomiska övertaget. Centerkvinnorna vill att kvinnors ekonomiska frihet och
683 ekonomiska ställning inte ska påverkas av huruvida en är gift eller sambo. Vid
684 separation och tvister blir detta extra kännbart och därför måste kvinnors
685 ställning vid separation och bodelning stärkas.
686

687 **1.5.4 Stärk kvinnors rättigheter vid bodelning och skilsmässa**

688 Ungefär hälften av alla äktenskap i Sverige slutar idag med skilsmässa. I en svår
689 tid ska människor med gemensamt hem och kanske också barn komma överens
690 om praktikaliteter. Situationen blir självklart svårare om någon av parterna inte
691 vill gå vidare med en bodelning, då hen känner sig förfördelad eller orättvist
692 behandlad. Vi vet att många kvinnor lider ekonomiskt och känslomässigt av att
693 män de tidigare har varit gifta med förhalar bodelningsprocessen. En avsiktlig
694 förhaling av bodelningsprocessen används som ytterligare maktmedel. Idag
695 saknas åtgärder och effektiva verktyg för att kunna påskynda processen. Det
696 behöver bli enklare att genomföra en bodelning inom ett års tid efter separation
697 och kostnaden för en bodelning ska delas lika. Centerkvinnorna vill också att vite
698 ska kunna utgå vid underlåtenhet att bidra till avslut av bodelningsprocess.

699 En annan aspekt att beakta är den försörjningsskyldighet vid äktenskapsskillnad,
700 som finns kvar under de sex månader som utgör betänketid. Detta är något som
701 i grunden är bra, men i de fall bodelningsprocessen förhalar kan den i stället
702 utgöra ett ytterligare hinder för att bryta sig loss från en destruktiv relation.
703 Försörjningsplikten kan när ekonomin är ojämn ge upphov till hot och våld från
704 den ekonomiskt starkare parten. Centerkvinnorna vill att betänketid och
705 försörjningsplikt vid äktenskapsskillnad avskaffas. Vi kommer även verka för att
706 underhållsskyldigheten upphävs vid samma tidpunkt som ansökan om
707 äktenskapsskillnad lämnas in till Tingsrätten oavsett om betänketid kommer att
708 föreligga eller ej.

709 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 710 - Att byggandet av ägarrätter ökar.
- 711 - Att konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstskatten där inköpspriset är
712 uppräknat med KPI utreds.
- 713 - Att kvinnors ekonomiska frihet och ekonomiska ställning ska stärkas vid
714 separation och tvister och inte påverkas av huruvida en är gift eller sambo.
- 715 - Att processen kring bodelning ska förenklas och att vite ska kunna utgå vid
716 underlåtenhet att bidra till ett avslut av bodelningsprocess.

- 717 - Att kostnaden för bodelning ska delas lika mellan parterna.
718 - Att betänketid och försörjningsplikt vid äktenskapsskillnad avskaffas.

719 **1.6 Jämställd, platt och tydlig föräldraförsäkring**

720 Ojämställdhet i familjelivet begränsar kvinnors frihet, minskar deras ekonomiska
721 utrymme, snävar in karriärvägar och riskerar i förlängningen att göra kvinnor
722 sjuka. En del av utmaningen är den skeva fördelningen i uttaget av
723 föräldraledighet. Att kvinnor får ta den ekonomiska smällen för den fördelningen
724 kan vi inte acceptera. Därför är det inte en köksbordsfråga, det är en
725 samhällsfråga och det behövs politik som möter problembilden.

726 Dagens föräldraförsäkring har lappats och lagats vid upprepade tillfällen utan
727 helhetsperspektiv. Föräldraförsäkringen är dessutom komplicerad och svår att
728 överblicka. Den med hög kunskap kan planera och maximera sitt uttag,
729 samtidigt som risken att göra fel är stor. Den svenska modellen för
730 föräldraledighet är mycket flexibel, vilket innebär både möjligheter och
731 utmaningar ur ett jämställdhetsperspektiv. Vissa studier pekar på att
732 flexibiliteten möjliggör ett högre uttag hos pappor, samtidigt som kvinnors
733 bortavaro från arbetsmarknaden blir längre. Kvinnor i Sverige tar ut lång
734 sammanhängande ledighet när barnet är litet, medan männen i högre grad
735 sprider dagarna över längre tid. Pappor är i högre utsträckning än mammor
736 lediga under till exempel sommaren, mer lediga på deltid och har kortare
737 perioder av ledighet⁶. Innan barnet fyllt två år står kvinnor fortfarande för
738 80 procent av föräldradagarna.

739 Vi vill att föräldraförsäkringen ska anpassas så att den syftar till ett jämställt
740 uttag. Centerkvinnorna vill se en platt, jämställd och begriplig försäkring, om
741 både är generös, speciellt gentemot dem med minst resurser, och främjar ett
742 jämställt uttag av föräldradagar och därmed ett mer jämställt samhälle.

743 Föräldraförsäkringen är en grundtrygghet. Människors behov av att vara hemma
744 med sina barn kommer att variera och se olika ut för olika familjer. Därför krävs,
745 utöver grundtryggheten i försäkringen, en ekonomisk politik med till exempel
746 lägre skatt eller förändrad lönepolitik i offentlig sektor. Det skulle göra att en
747 större andel av inkomsten stannade i den egna fickan och därmed ökade
748 människors ekonomiska marginaler i vardagen och gav möjlighet att själva
749 prioritera tid och resurser.

750 **1.6.1 Ge möjlighet till graviditetspenning**

751 Graviditeten kan skilja sig väldigt mycket från person till person, eller från en
752 gång till en annan. Oavsett om en har en okomplicerad graviditet eller om
753 graviditeten är förenad med komplikationer och oro blir det mer påfrestande för
754 kroppen ju närmare beräknat födelsedatum en kommer. Att föda ett barn kräver
755 också sina förberedelser och det är en stor omställning mentalt att bli förälder.
756 Idag har endast vissa yrkesgrupper rätt till graviditetspenning, det krävs att
757 arbetet är fysiskt ansträngande eller att det förekommer risker i arbetsmiljön. De
758 som inte har rätt till graviditetspenning kan tvingas in i en sjukskrivning eller till

⁶ SOU 2017:101, "Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen"

759 att ta dagar från föräldrapenningen redan i slutet av graviditeten.
760 Centerkvinnorna anser att kvinnor i lugn och ro ska få tid att förbereda sig inför
761 barnets ankomst under de sista veckorna fram till förlossningen. Därför vill vi se
762 en utökad graviditetspenning för samtliga gravida två veckor före beräknat
763 födelsedatum.

764 **1.6.2 En platt försäkring med samma nivå på dagarna**

765 Föräldrapenningen är en del av vår gemensamma välfärd, av våra skattepengar,
766 och grundar sig på den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI. Om alla dagar
767 har samma värde och det inte är mer fördelaktigt att vara ledig vid någon
768 tidpunkt förenklas försäkringen. Samtidigt tror vi att incitamenten för att vara
769 lediga blir mer likvärdiga för båda vårdnadshavarna. Det får även en positiv
770 fördelningsekonomisk effekt. Centerkvinnorna vill därför ta bort garantidagarna i
771 föräldraförsäkringen, så att alla dagar är på SGI-nivå.

772 **1.6.3 Tidigt uttag**

773 Vi vill att merparten av försäkringen används när barnen är små och att de delar
774 av försäkringen som gör att föräldrar är borta länge från arbetsmarknaden
775 begränsas. Centerkvinnorna vill att 80 % av dagarna ska tas ut innan barnet har
776 fyllt tre år. De resterande dagarna kan användas tills barnet har fyllt tolv år.
777 Förslaget uppmuntrar vårdnadshavare att dela mer lika på
778 heltidsföräldraledigheten innan barnet börjar i förskolan och förenklar för alla
779 vårdnadshavare att få ihop livspusslet under barnets uppväxt.

780 **1.6.4 Ytterligare två månader**

781 För ett mer jämställt föräldraskap krävs inte bara reformer för när försäkringen
782 ska tas ut, utan också av vem. Flera utredningar har visat att de öronmärkta
783 dagarna har haft stor effekt på uttaget av föräldraförsäkring. Den första
784 månaden infördes 1995, den andra 2002 och den tredje 2017. Det finns
785 naturligtvis flera andra exempel på "morötter" för ett mer jämställt uttag,
786 exempel på detta är ekonomiska incitament, informationskampanjer, uppdrag till
787 myndigheter, med mera. Dessa insatser har dock inte haft samma effekter på
788 mäns uttag som öronmärkningen.

789 Det har också visat sig att ekonomi spelar mindre roll än vad många har trott för
790 hur vi delar föräldraledighet. När kvinnan tjänar mest är familjer i hög grad
791 beredda att avvara en betydande del av hennes inkomst för att hon ska vara
792 hemma en längre tid. Detsamma gäller inte när mannen tjänar mest.

793 Flera nordiska länder planerar nu ytterligare öronmärkningar av sina
794 föräldraförsäkringar. Det finns flera goda argument för detta, även ur ett liberalt
795 perspektiv. Ingen tvingas att vara hemma med sitt barn. Varje förälders del av
796 försäkringen är något som staten erbjuder och som den enskilde, individen, kan
797 välja att ta emot eller avstå från.

798 Förändring i uttag av föräldraförsäkringen sker i huvudsak i samband med
799 ytterligare öronmärkning och Centerkvinnorna föreslår därför att ytterligare två
800 månader ska öronmärkas till respektive vårdnadshavare.

801 De dagar i föräldraförsäkringen som inte är öronmärkta ska kunna användas av
802 för barnet andra viktiga vuxna. Finns bara en vårdnadshavare ska motsvarande

803 antal månader som för två vårdnadshavare kunna överlåtas till för barnet andra
804 viktiga vuxna.

805 **1.6.5 Obegränsat antal dubbeldagar**

806 Studier visar att en gemensam föräldraledighet i samband med att barnet är
807 nyfött kan bidra till gemensamt ansvar och underlätta återhämtningen för
808 mamman⁷ (Persson & Rossin 2019, ISF 2018). Idag kan endast ett begränsat
809 antal dagar tas ut som så kallade dubbeldagar. Centerkvinnorna ser ingen
810 anledning till att staten ska reglera om vårdnadshavarna väljer att vara hemma
811 ensamma eller tillsammans och föreslår därför att familjen själv bestämmer hur
812 många av dagarna inom föräldraförsäkringen som familjen väljer att ta ut som
813 dubbeldagar, i likhet med i Island och Danmark. På så vis försvinner i praktiken
814 begreppet dubbeldagar, vilket är ett steg mot en förenklad föräldraförsäkring.
815 Förslaget behöver stärkas med information om fördelar med ett jämställt
816 föräldraskap som ingår i Försäkringskassans föreslagna informationsuppdrag.

817 **1.6.6 Mer flexibel förskola**

818 För att möjliggöra för fler föräldrar att komma tillbaka i arbete efter
819 föräldraledighet vill Centerkvinnorna att kommuner ska erbjuda större valfrihet
820 vid inskolning, så att den inte måste ske vid terminsstart, samt mer flexibla
821 öppettider. För föräldrar som arbetar deltid eller har egna företag kan det vara
822 särskilt viktigt. Kanske behövs bara några timmars barnomsorg per vecka för att
823 företaget ska fortsätta att gå runt. Med den oflexibla förskolestart som idag råder
824 i vissa kommuner kan föräldrar ibland behöva vänta tills barnet är 1,5 år innan
825 de erbjuds en förskoleplats, trots att kommuner ska garantera plats från 1 år. Vi
826 vill att barnomsorgen ska vara flexibel och erbjuda barnomsorg på helger, nätter
827 och lov i högre utsträckning. Då krävs att inskolning kan ske kontinuerligt under
828 hela året. Centerkvinnorna ser positivt på att det också finns en valfrihet och ett
829 alternativ till förskola, såsom pedagogisk omsorg.

830 **1.6.7 Förenkla och stimulera en jämställd delledighet**

831 Kvinnor väljer att i betydligt högre utsträckning än män nyttja den möjlighet att
832 jobba deltid som föräldraledighetslagen ger. Idag är det möjligt för föräldrar att
833 få ledigt genom förkortning av arbetsdagen ned till 75 procent av heltidstjänst
834 tills barnet fyllt åtta år eller slutar första skolåret, så kallad delledighet utan
835 föräldrapenning). Detta påverkar lönebildningen, men även pensionen, negativt.
836 För att uppmuntra till ett mer jämställt nyttjande av delledighet utan
837 föräldrapenning vill vi se över rätten att vara delledig i samband med
838 småbarnsåren. Vi vet att om båda föräldrarna delar mer lika på det obetalda
839 arbetet påverkas jämställdheten positivt och tiden då barnen är hemma blir ändå
840 densamma.

841 Centerkvinnorna vill också ta bort möjligheten att ta ut föräldrapenning då en
842 arbetar heltid. Idag är det möjligt att ta ut föräldrapenning lediga dagar, även då
843 föräldern arbetar heltid. Föräldraförsäkringen ska således kopplas till
844 föräldraledighetslagen.

⁷ "When Dad Can Stay Home: Fathers' Workplace Flexibility and Maternal Health",
Stanford University (2019)

845 För att säkerställa att även vårdnadshavaren som är hemma den sista delen av
846 föräldraledigheten inte riskerar sin sjukpenninggrundande inkomst, SGI, behöver
847 reglerna göras om så att de baseras på hur länge föräldern har varit hemma,
848 inte hur gammalt barnet är. Nuvarande regler gör att den vårdnadshavare som
849 väljer att vara hemma efter att barnet fyllt ett år, vanligtvis pappan, måste ta ut
850 ersättning för minst fem dagar för att inte förlora sin SIG. Detta gör att
851 pappornas valmöjligheter att vara hemma begränsas, eftersom papporna oftast
852 tar den andra delen av ledigheten. Innan barnet uppnått ett års ålder är uttaget
853 mer generöst och går att dryga ut med obetalda dagar utan att gå miste om sin
854 SGI. Efter ett års ålder är reglerna striktare. Om ledigheten knöts till respektive
855 vårdnadshavare skulle även den vårdnadshavare som är ledig senare i ledigheten
856 (oftast mannen) också kunna dryga ut sin ledighet utan att gå miste om SGI. Då
857 skulle det vara lika lönsamt för båda vårdnadshavarna att vara lediga med
858 barnet oavsett när under ledigheten de är lediga.

859 **1.6.8 Återinför och höj jämställdhetsbonusen**

860 Centerkvinnorna vill se en återinförd och kraftigt höjd jämställdhetsbonus till de
861 föräldrar som tar lika stort ansvar för barnen i praktiken, inte bara i teorin. Den
862 jämställdhetsbonus som betalades ut 2008-2016 beräknades på ersättning som
863 tagits ut ur föräldraförsäkringen. Vi anser att den beräkningsgrunden inte var
864 tillräcklig.

865 Bonusen tillföll de föräldrar som delade lika på antalet ersättningsdagar, men
866 inte nödvändigtvis delade lika på tiden hemma med barnen. En återinförd och
867 höjd jämställdhetsbonus bör istället ges till de föräldrar som i realiteten delar på
868 ansvaret och är borta lika länge från arbetet i samband med föräldraledighet.

869 Centerkvinnorna vill även att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som
870 delar lika för att vara hemma från arbetet för vård av barn.

871 **1.6.9 Information och fria val**

872 Centerkvinnorna vill att Försäkringskassan ges ett informationsuppdrag, i
873 samverkan med andra berörda aktörer, att till vårdnadshavare informera om att
874 uttaget av föräldradagar påverkar familjeliv, hälsa och livsinkomst.

875 Informationsuppdraget syftar till att vårdnadshavare ska kunna göra
876 välinformerade val och väga in både kortsiktiga och långsiktiga effekter.

877 Vetenskaplig kunskap i beteendekonometri, såsom olika former av nudging, bör
878 användas för att hjälpa vårdnadshavare att dela lika och att välja en mer
879 jämställd fördelning. Nudging används för att påverka människor till beslut i en
880 viss riktning, till exempel genom att utnyttja det faktum att människor är mer
881 benägna att välja det alternativ som uppfattas som huvudalternativet eller det
882 förvalda "icke-vals-alternativet".

883 I en reform av föräldraförsäkringen bör särskilt utredas hur tvister i samband
884 med separation ska hanteras. Förmåner och möjligheter kopplade till barnen får
885 inte bli möjliga maktmedel i en tvist.

886 **1.6.10 Företagervänlig föräldraförsäkring**

887 Centerkvinnorna vill skapa möjligheter för alla, oavsett yrke eller kön, att förena
888 föräldraskap med arbetsliv. Därför vill vi verka för att föräldraförsäkringen
889 förenklas för företagare, så att samma regler ska gälla för företagare oavsett

890 företagsform, inklusive dem som både är företagare och har en anställning, så
891 kallade kombinatörer. Det ska dessutom vara möjligt att upprätthålla viss
892 grundläggande verksamhet i företaget under föräldraledigheten, utan att gå
893 miste om föräldrapenning. Detta för att företaget ska kunna hållas vid liv, så att
894 det ens finns ett arbete att återgå till för egenföretagaren. När det finns fler
895 egenföretagare bland män än bland kvinnor och föräldraförsäkringen är sämre
896 anpassad för egenföretagare än för anställda, blir det svårare att nå en jämställd
897 fördelning av föräldraledigheten.

898 **1.6.11 Utred flerbarnstillägget**

899 Det finns indikatorer på att den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer har
900 ökat de senaste decennierna, särskilt för ensamstående med flera barn.
901 Flerbarnstillägget är en del av den ekonomiska familjepolitiken som kan stärka
902 dessa hushåll. Det finns dock jämställdhetsaspekter att beakta när det kommer
903 till flerbarnstillägget, att kvinnor inte kommer in på arbetsmarknaden i lika stor
904 utsträckning. Centerkvinnorna vill därför att en utredning kring
905 flerbarnstilläggets jämställdhetseffekter genomförs. I utredningen bör hänsyn tas
906 till kvinnors ekonomiskt utsatta situation.
907

908 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 909 - Att uttaget av föräldraförsäkringen ska bli mer jämställt.
- 910 - Att införa en utökad graviditetspeng för samtliga gravida två veckor före
911 beräknat födelsedatum.
- 912 - Att garantidagarna i föräldraförsäkringen tas bort och att 80 procent av
913 dagarna ska tas ut innan barnet har fyllt tre år, samt att de resterande
914 dagarna ska kunna användas tills barnet fyllt tolv år.
- 915 - Att ytterligare två månader ska öronmärkas för vardera vårdnadshavaren.
- 916 - Att det ska vara tillåtet med obegränsat antal dubbeldagar i likhet med i
917 Island och Danmark.
- 918 - Att de dagar i föräldraförsäkringen som inte är öronmärkta ska kunna
919 användas av för barnet andra viktiga vuxna.
- 920 - Att reglerna för SGI förändras, så att de baseras på hur länge föräldern
921 har varit hemma istället för barnets ålder.
- 922 - Att ge Försäkringskassan ett informationsuppdrag riktat till
923 vårdnadshavare om föräldraförsäkringens påverkan på familjeliv, hälsa
924 och livsinkomst.
- 925 - Att i en reform av föräldraförsäkringen det särskilt bör utredas hur tvister i
926 samband med separation ska hanteras. Förmåner och möjligheter
927 kopplade till barnen får inte bli möjliga maktmedel i en tvist.
- 928 - Att jämställdhetsbonusen ska återinföras, förstärkas och ges till de
929 föräldrar som i praktiken delar på föräldraansvaret och är borta lika länge
930 från arbetet i samband med föräldraledighet.
- 931 - Att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som delar lika för att
932 vara hemma från arbetet för vård av barn.
- 933 - Att föräldraförsäkringen ska förenklas för företagare, där samma regler
934 ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive kombinatörer.
- 935 - Att utreda flerbarnstillägget med syfte att undersöka
936 jämställdhetseffekter. I utredningen bör hänsyn tas till kvinnors
937 ekonomiskt utsatta situation.

938 **KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa**

939 Sexuell frihet för oss Centerkvinnor innebär att alla individer ska ha rätten till
940 och självbestämmandet över den egna kroppen, sin reproduktiva hälsa,
941 sexualitet och rätten till en god fysisk och psykisk hälsa.

942 Tyvärr ser det inte ut så idag. Stereotypa bilder lever kvar av hur en kvinna och
943 en man ska vara och se ut. Vi behöver ta nästa steg för att bekämpa den
944 pågående sexualiseringen av vårt samhälle. Vi vet till exempel att cirka
945 92 procent av dem som utsätts för sexuella ofredanden är flickor eller kvinnor⁸
946 och 92 procent av alla anmälda våldtäkter 2019 gäller kvinnor.
947 Förlossningsvården är eftersatt, trots att det är en vård som hela den svenska
948 befolkningen någon gång tar del av. Den psykiska ohälsan, vilken påverkar
949 möjligheten att känna frihet och ha självbestämmande, drabbar kvinnor hårt och
950 har ökat de senaste åren. Unga flickor är en särskilt utsatt grupp. Detta är
951 exempel på att kvinnors sexuella frihet och hälsa måste prioriteras högre.

952 **2.1 Jämställd trygghet**

953 Rätten till trygghet är en grundläggande mänsklig rättighet. Att känna otrygghet
954 under joggingturen utomhus på kvällen, att hålla nycklarna krampaktigt i handen
955 på vägen hem eller att känna oro över att våga träffa den potentiella kärleken på
956 nätet är en verklighet för många tjejer och kvinnor idag⁹. Den upplevda
957 otryggheten begränsar kvinnors sätt att leva och därför måste vi fortsätta arbeta
958 för att skapa trygga utemiljöer och med andra brottsförebyggande insatser.
959 Faktum är att risken att utsättas för våld är större i det egna hemmet än
960 utomhus för en kvinna. Våldet börjar tidigt. Nästan var fjärde ung kvinna i åldern
961 16–24 år har utsatts för våld av en nuvarande eller före detta partner, en eller
962 flera gånger.¹⁰ Unga kvinnor utsätts också oftare för sexuellt våld och grövre
963 våld än pojkar¹¹. Våldet får aldrig normaliseras.

964 **2.1.1 Skärp straffen för sexualbrott**

965 De senaste åren har omkring 5 av 100 anmälda våldtäkter resulterat i en
966 fällande dom¹². I de fall där en gärningsperson döms för sexualbrott, såsom
967 våldtäkt, är straffen för låga och motsvarar inte brottets karaktär eller dess
968 skadeverkningar. Den 1 juli 2018 trädde samtyckeslagstiftningen i kraft som
969 innebär att sex ska vara frivilligt, att det är straffbart att ha sex med någon om
970 samtycke saknas. Straffskärpningar och nya brottsrubriceringar kring oaktsam
971 våldtäkt och sexuellt övergrepp infördes också. Det är steg i rätt riktning.

972 Domarna lägger sig i regel lågt på straffskalan. Centerkvinnorna vill att
973 minimistrafen höjs för sexualbrott. Det är viktigt för samhället att signalera att
974 sexualbrott är allvarliga brott, som vi inte kan acceptera i ett jämställt och
975 demokratiskt samhälle. Straffpåföljder och formuleringar i lagstiftningen får
976 ojämsställda konsekvenser. Centerkvinnorna vill även att en utredning tillsätts,

⁸ Brå (2019)

⁹ Brå (2019) Nationella trygghetsundersökningen, NTU

¹⁰ Stiftelsen 1000 möjligheter (2020) "Ungarelationer.se – killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer"

¹¹ Ibid.

¹² Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

977 som ser över både formuleringar i lagstiftningen och straffpåföljderna ur ett
978 jämställdhetsperspektiv. Våld mot kvinnor ska likställas med våld mot män, både
979 i lagtext och straffpåföljd.

980 Sexualbrott mot barn är särskilt allvarligt. Centerkvinnorna välkomnar att
981 preskriptionstiden nu har tagits bort för dessa brott. Centerkvinnorna vill även
982 att preskriptionstiden för groomingbrott, det vill säga kontakt för att träffa ett
983 barn under 15 år i ett sexuellt syfte, ändras så att preskriptionstiden räknas från
984 när den utsatte fyllt 18 år precis som för andra sexualbrott mot barn.

985 **2.1.2 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet**

986 Sexuella övergrepp är idag inte enbart fysiska brott. De senaste åren, i och med
987 digitaliseringens utveckling, har sexuella övergrepp på internet ökat markant.
988 Studier visar att övergrepp online innebär minst lika stora trauman för de utsatta
989 som om övergreppen hade skett fysiskt. Ibland blir traumat till och med större,
990 då offret känner stark oro över att bilderna finns kvar på nätet.

991 Centerkvinnorna vill att straffansvaret för virtuella sexualbrott ska likställas med
992 straffansvaret vid sexualbrott där förövaren har haft fysisk kontakt med den
993 utsatta. Vi ser också ett stort behov av att skola, socialtjänst, psykiatri och
994 rättsväsende ökar sina kunskaper om brott som sker på nätet.

995 **2.1.3 Högre krav på rättsväsendet**

996 Att kvinnors sexuella frihet begränsas genom rädsla är något som vi aldrig kan
997 acceptera. Centerkvinnorna vill därför stärka det förebyggande arbetet i skolan,
998 men också ställa högre krav på rättsväsendets kunskap när det gäller
999 sexualbrott.

1000 Idag anmäls endast en bråkdel av de sexualbrott som uppskattningsvis sker och
1001 än färre leder till åtal eller fällande domar. Detta är inte bara rättsosäkert, utan
1002 också ett folkhälsoproblem. Centerkvinnorna vill att polis, åklagare, nämndemän
1003 och domare som hanterar sexualbrott mot vuxna och barn ska utbildas i högre
1004 utsträckning än idag. Falska föreställningar om hur ett brottsoffer ska vara,
1005 reagera och agera får allvarliga konsekvenser i den dömande verksamheten. En
1006 obligatorisk utbildning i sexualbrott, dess allvar och offrets agerande menar vi
1007 kommer att höja statusen på sexualbrott och därmed också enskilda polisens
1008 engagemang i frågan. Vi vill även att domare och nämndemän ska genomgå
1009 utbildning för att få döma i sexualbrottsärenden. Centerkvinnorna vill också
1010 verka för att det införs en särskild fackdomstol för sexualbrott, en
1011 sexualbrottsdomstol. På så sätt kan rättsväsendet samla sakkunskap och
1012 resurser, vilket rimligen borde leda till högre rättssäkerhet och fler fällande
1013 domar. Vi vill även att det i alla polisregioner ska finnas en särskild
1014 utredningsgrupp som enbart jobbar med sexualbrott.

1015
1016 Bråttförebyggande rådets, Brå:s, granskning av våldtäktsärenden¹³ visar att
1017 våldtäktsoffret förhör i 9 av 10 fall, oftast flera gånger. Det står i skarp kontrast
1018 till hur ofta den misstänkte förövaren får svara på frågor, endast hälften av de
1019 misstänkta förhöras. Detta trots att det finns en utpekad misstänkt och att det
1020 hade kunnat leda utredningen vidare. Åklagarmyndighetens och

¹³ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

1021 Polismyndighetens gemensamma rapport¹⁴ kring sexualbrott visar att åklagare
1022 gör en bevisvärdering istället för att låta tingsrätten pröva om bevisen håller för
1023 fällande dom. Centerkvinnorna vill att misstänkta förövare alltid ska förhöras och
1024 att fler våldtäktsanmälningar ska gå till domstol.

1025

2.1.4 Specialistkliniker för utsatta för sexuella övergrepp behövs

1026 Sexuell frihet handlar inte bara om att vara fri från att utsättas för brott utan
1027 också om möjligheten att ta tillbaka sin sexuella frihet vid de fall då brott har
1028 begåtts. Idag vet vi att få av dem som har utsatts för sexuella övergrepp får
1029 tillgång till adekvat vård. Centerkvinnorna vill därför att både utsatta barn och
1030 vuxna ska få stöd och adekvat vård i ett så tidigt skede som möjligt. För att de
1031 utsatta ska få rätt stöd och vård vill vi att vård- och omsorgspersonalens
1032 kunskap om våld ökar samt att en utbildning i våldsutsattas behov ges till alla
1033 som verkar inom vård- och omsorgssektorn.

1035 I de allra flesta regioner får den som har utsatts för sexuella övergrepp söka stöd
1036 inom den allmänna psykiatrin. Kunskapen om sexuella övergrepp och dess
1037 effekter på individer är inte tillräcklig inom den allmänna psykiatrin, vilket
1038 riskerar att leda till bristande vård för den utsatta. Centerkvinnorna vill att det i
1039 varje region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för sexuella
1040 övergrepp. Vi tror att det kan bidra till ett mer kvalitativt stöd för den som har
1041 utsatts för sexuella övergrepp och samtidigt bidra till att korta köerna till den
1042 allmänna psykiatrin.

2.1.5 Stärkt stöd för extra sårbara individer

1043 Personer med allvarlig psykisk ohälsa som använder sig av olika former av
1044 självskadebeteende är en mycket utsatt grupp i samhället. Att skära sig själv är
1045 en form av självskadebeteende känt sedan länge. Vad många inte känner till är
1046 att sexmissbruk och sexberoende är andra former av självskadebeteende.
1047 Dessutom finns det de som utsätter sig själva för sexuellt våld och kränkningar.
1048 Det kan handla om handlingar från en annan person som sexuellt tvång, våld och
1049 kränkningar, jämförbara med våldtäkt, men där offret på en signal från
1050 förövaren självmant tar sig till denne. Det är svårt att lagföra denna typ av
1051 sexuellt våld och kränkningar, men det gör de inte mindre brottsliga. Det är
1052 därför än mer viktigt att dessa individer blir bemötta på rätt sätt.

1054 I en granskning av våldtäktsärenden som Brå har gjort visas att extra sårbara
1055 kvinnor är överrepresenterade som målsägande i anmälningarna. Studier visar
1056 att kvinnor med psykiska problem eller psykiatriska diagnoser har en fördubblad
1057 eller tredubblad risk att utsättas för våldtäkt¹⁵. En förklaring som ges är att
1058 kvinnor med missbruk, kognitiv funktionsnedsättning eller psykosociala
1059 diagnoser i större utsträckning än andra har svårigheter att göra
1060 riskbedömningar eller att sätta gränser, men det kan också bero på att män som
1061 begår sexualbrott riktar in sig på just extra sårbara kvinnor. Det bör också
1062 nämnas att målsäganden näst intill alltid är yngre än den misstänkte förövaren,
1063 därför kan även ålder räknas som sårbarhet¹⁶. Centerkvinnorna vill att

¹⁴ Granskningsrapport (2019) "Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna"

¹⁵ Brå (2019) "Våldtäkt från anmälan till dom"

¹⁶ Ibid.

1064 forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot flickor och kvinnor
1065 med självskadebeteende eller som är extra sårbara på andra sätt, stärks.
1066 Kunskapen behöver öka inom vård och omsorg och även inom rättsväsendet, för
1067 att bättre kunna bemöta individer som är extra sårbara. Vi vill även se bättre
1068 stöd i rättsprocessen för flickor och kvinnor som är extra sårbara.

1069 **2.1.6 Behandla förövare**

1070 För att personer dömda för sexualbrott inte ska begå liknande brott igen är det
1071 viktigt att alla förövare får evidensbaserad behandling. Även de som inte har
1072 blivit dömda måste ha rätt till att få behandling. Alla som känner att de är på väg
1073 att tappa kontrollen över sin sexualitet, som känner oro för tankar och
1074 handlingar, eller är rädd för att göra sig själv eller andra illa måste kunna få
1075 hjälp snabbt. Vi vill därför att långsiktig finansiering säkerställs för den nationella
1076 hjälplinjen som bistår med stöd till personer som upplever sig ha ett
1077 problembeteende kopplat till sin sexualitet. Vi vill även att forskningen kring vård
1078 och behandling av personer som har dömts för sexualbrott stärks.

1079 **2.1.7 Begränsa tillgången på den våldsamma pornografin**

1080 Enligt Folkhälsomyndighetens nationella befolkningsstudie¹⁷ använder 70 % av
1081 männen i Sverige pornografi medan 70 % av kvinnorna inte gör det. Totalt 18 %
1082 av män 16-84 år tittar dagligen eller nästan dagligen på pornografi. Vanligast är
1083 det bland män 16-29 år. Forskning visar att hög konsumtion av pornografi kan
1084 medföra attityder som förminskar allvaret i frågan om våld mot kvinnor.
1085 Pornografin påverkar uppfattningen om var gränserna går och vilka förväntningar
1086 en har i en sexuell relation. Detta begränsar både pojkars och flickors sexuella
1087 frihet, men bidrar också till utvecklingen av en våldskultur som vi ännu inte har
1088 sett de fulla konsekvenserna av. De flesta vuxna har dessutom låg kunskap om
1089 pornografins innehåll och dess påverkan på våra barn och unga. Därför vill vi att
1090 föräldrar får information och material som introducerar dem i ämnet och öppnar
1091 upp för samtal med sina barn om pornografins konsekvenser.

1092 Centerkvinnorna vill att förskola och skola ska bli fri från pornografi och därför
1093 ska porrfilter införas i samtliga skolformer. Under våren 2020 fick
1094 Barnombudsmannen i uppdrag att kartlägga kunskap om hur barn och unga
1095 påverkas av pornografi¹⁸. Det är en viktig kartläggning, men det krävs mer.
1096 Därför vill Centerkvinnorna att en åldersgräns och åldersverifiering för
1097 konsumtion av pornografi införs även på nätet. Det krävs också att barn och
1098 elever stärks i sin integritet på nätet.

1099 **2.1.8 Skydda barn från sexuella övergrepp**

1100 Studier visar att 1 av 500 anställda använder sin arbetsdator till att begå
1101 barnpornografibrott¹⁹. Kopplingen mellan att begå barnpornografibrott och att
1102 begå sexuella övergrepp på barn är dessutom mycket stark²⁰. När det gäller
1103 sexuella övergrepp på barn begås de oftast av förövare i barnets närhet. Årligen

¹⁷ Folkhälsomyndigheten (2019) "Ny kunskap om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige"

¹⁸ "Uppdrag om kartläggning av kunskap om pornografins inverkan på barn m.m." (A2020/00346/JÄM)

¹⁹ Net Clean report (2019)

²⁰ Ibid.

1104 uppdagas fall där personal inom förskola eller skola har begått sexuella
1105 övergrepp på barn och unga. Vi vet dock att det finns ett stort mörkertal. Det är
1106 därför av största vikt att skolhuvudmän tar sitt fulla ansvar för att skydda barn
1107 och unga i verksamheten mot pedofiler. Registerutdrag måste göras regelbundet
1108 på personal. Centerkvinnorna vill därför att en utökad och regelbunden
1109 registerkontroll av personal i förskola och skola införs, i syfte att skydda barn och
1110 unga ytterligare. Vi vill också att samtliga kommuner och regioner använder de
1111 digitala hjälpmedel som finns för att tidigt upptäcka och begränsa spridningen av
1112 barnpornografiska bilder. Det handlar dels om att rädda barn och minska
1113 spridning, dels om att kunna stävja ett kriminellt sexuellt beteende hos
1114 förövaren.

1115 Där barn och ungdomar finns, är också pedofilerna. I takt med digitaliseringen
1116 blir barns sårbarhet på nätet allt tydligare. Centerkvinnorna ser det som ett
1117 växande problem och vill därför se ytterligare insatser för att trygga barns
1118 närvaro på nätet. Vi vill att företag bakom plattformar, chatrum och spel ska
1119 arbeta mer aktivt för att förebygga att barn groomas och utnyttjas. Vi vill även
1120 se högre krav på företagen att stänga av olämpliga användare, i syfte att säkra
1121 barns trygghet.
1122

1123 **2.1.9 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel**

1124 Människohandel och prostitution hör inte hemma i ett jämställt och demokratiskt
1125 samhälle. Vi vet att majoriteten av dem som utnyttjas i prostitution och
1126 människohandel är kvinnor och att de som utnyttjar framförallt är män.
1127 Könsmaktsordningen blir här väldigt tydlig. Människokroppen är inte en
1128 handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. Människohandel och prostitution
1129 är slavhandel och något som vi aldrig kan acceptera. Vi har kommit långt i
1130 Sverige, i och med den svenska sexköpslagen, men det krävs ytterligare
1131 åtgärder för att säkerställa att ingen människa köps eller säljs. Centerkvinnorna
1132 vill se en nationell handlingsplan mot människohandel för att arbetet ska få en
1133 tydligare styrning. Vi vill att det införs en nolltolerans mot människohandel och
1134 prostitution i Sverige, att de utsatta för människohandel automatiskt får
1135 uppehållstillstånd samt att det tillsätts fler poliser som arbetar mot såväl
1136 prostitution som människohandel.

1137 Majoriteten av dem som idag utnyttjas i prostitution eller människohandel har ett
1138 stort behov av stödinsatser för att bearbeta trauman och kunna gå vidare. Den
1139 specialiserade hjälp som idag finns är framförallt koncentrerad till våra
1140 storstäder. Hjälpen behöver dock finnas i hela landet. Centerkvinnorna vill därför
1141 att alla som har utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i landet
1142 hen befinner sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård.

1143 Brottsoffer för människohandel kan idag ansöka om en reflektionsperiod om
1144 30 dagar. Reflektionstiden innebär att fler brottsoffer går vidare med en
1145 anmälan, vilket ökar möjligheten att komma åt människohandlarna.
1146 Centerkvinnorna vill att reflektionsperioden utökas till 90 dagar, efter informell
1147 identifikation och före polisanmälan. Vidare vill vi även att reflektionsperioden
1148 ska kunna beviljas av fler än förundersökningsledare.

2.1.10 Stäng ner sugardejtingsajter och strippklubbar

Den stora efterfrågan på barns och kvinnors kroppar tycks aldrig avta och nya tjänster skapas för att kringgå lagen. Ett sådant exempel är de så kallade sugardejtingsajterna, som med falsk marknadsföring lockar minderåriga in i prostitution. Här är det angeläget att vi agerar. Centerkvinnorna vill att så kallade sugardejtingsajter stängs ned.

Det har länge varit känt inom polisen att strippklubbar är en förtäckt verksamhet för den prostitution som pågår bakom stängda dörrar. Strippklubbar upprätthåller sexualiseringen i samhället och är de facto en inkörsport till prostitution. Centerkvinnorna anser att det är hög tid att vi agerar mot detta och vill därför se ett förbud mot strippklubbar.

2.1.11 Straffskärpning för sexköp

Sverige var det första landet i världen att kriminalisera sexköp. Lagen har haft stor betydelse för att förebygga och bekämpa prostitution och har även haft normativ betydelse, då förövaren (ofta mannen) är den som enligt lag begår brottet och den som säljer (ofta kvinnan) är ett offer och därför inte ska betraktas som lagbrytare. Sedan lagen instiftades 2009 har en rad andra länder anammat den. Det bör ändå understrykas att lagen fortsatt måste försvaras och stärkas. Centerkvinnorna vill därför se ett permanent informationsuppdrag till Jämställdhetsmyndigheten kring sexköpslagen.

Vi vill att straffvärdet för köp av sexuell handling ska skärpas. Brott mot sexköpslagen ger nästan alltid de lindrigaste straffen på straffskalan. Dessutom är det i form av dagsböter, vilket är på den nedre delen av straffskalan för sexköp. Centerkvinnorna vill därför se höjt minimistraff och att hela straffskalan nyttjas i större utsträckning. Vi vill även att återfall automatiskt ska leda till hårdare straff och att skyddstillsyn och behandling ska ges i större utsträckning än vad som görs idag för att förebygga återfall, precis som det görs idag vid spelberoende, alkoholmissbruk och våldsbenägenhet. Misstänkta kan idag få sin delgivning om brott skickad till en boxadress eller annan anonym adress. Centerkvinnorna anser att delgivning alltid ska skickas till folkbokföringsadressen.

Centerkvinnorna har länge arbetat för ett förbud mot köp av sexuella tjänster utomlands. Vi vet att andelen sexköp av svenskar utomlands är mycket stor och att den dessutom ökar. En svensk lagstiftning mot sexköp utomlands visar att kvinnors kroppar inte är till salu, i någon del av världen.

2.1.12 Håll fler ansvariga för brott mot sexköpslagen

Idag är det möjligt att hålla exempelvis hotell ansvariga, om de med vetskap om att ett rum ska användas för prostitution ändå hyr ut det. Flera hotell har aviserat att de tar en mer aktiv roll i arbetet med att förebygga och förhindra prostitution och kallar sig "porrfria hotell". För att uppmuntra dessa hotell och understryka vikten av att bedriva ett aktivt arbete mot prostitution vill vi att verksamheter inom offentlig sektor främst ska nyttja hotell som bedriver ett aktivt arbete mot prostitution. Centerkvinnorna vill också att fastighetsägare, så även privatpersoner, ska kunna hållas ansvariga om de har haft kännedom om att det i deras lokal eller lägenhet har förekommit prostitution.

- 1194 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**
- 1195 - Att en misstänkt förövare alltid ska förhöras i våldtäktsutredningar, i de fall det
1196 finns en utpekad misstänkt.
- 1197 - Att fler sexualbrott ska leda till åtal och fällande dom.
- 1198 - Att domare och nämndemän ska genomgå sexualbrottsutbildning anordnad av
1199 Domstolsverket för att få döma i sexualbrottsmål.
- 1200 - Att sexualbrottsdomstol införs.
- 1201 - Att alla inom rättsväsendet, också domare, ska få förstärkt utbildning om
1202 sexualbrott.
- 1203 - Att det i alla polisregioner ska finnas en särskild utredningsgrupp som enbart
1204 jobbar med sexualbrott.
- 1205 - Att minimistraflet för köp av sexuell handling ska höjas.
- 1206 - Att långsiktig finansiering för en nationell hjälplinje som bistår personer som
1207 upplever att de har ett sexuellt problembeteende ska säkerställas.
- 1208 - Att straffansvaret för virtuella sexualbrott, oavsett om brottet har skett i realtid
1209 eller ej, ska likställas med straffansvaret vid sexualbrott där förövaren har haft
1210 fysisk kontakt med den utsatta.
- 1211 - Att anställda inom skolan, socialtjänsten, psykiatrin och rättsväsendet ska få
1212 utbildning om brott som sker på nätet för att deras kunskap ska öka.
- 1213 - Att all personal inom vård- och omsorgssektorn ska få kunskap och utbildning
1214 om sexualbrott, våld mot barn och våld i nära relation.
- 1215 - Att det i varje region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för
1216 sexuella övergrepp.
- 1217 - Att en informationskampanj tas fram riktad till vårdnadshavare om hur en kan
1218 samtala med unga om pornografi på internet.
- 1219 - Att porrfilter införs i förskola och skola.
- 1220 - Att säkerställa att pornografitillgängligheten på internet begränsas genom
1221 åldersverifiering och att offentliga platser är fria från pornografi.
- 1222 - Att en utökad och regelbunden registerkontroll av personal i förskola och skola
1223 införs.
- 1224 - Att strikt ansvar införs i förhållande till ålder för den som genom
1225 människohandel, koppleri eller sexköp utnyttjar en person som är under 18 år.
- 1226 - Att fastighetsägare ska kunna hållas ansvariga för om det förekommer
1227 prostitution i deras lokaler eller lägenheter.
- 1228 - Att alla som utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i landet de
1229 befinner sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård.
- 1230 - Att brottsoffer för människohandel ges möjlighet till en reflektionsperiod om
1231 90 dagar samt att reflektionsperiod för brottsoffer ska kunna beviljas av fler än
1232 förundersökningsledare.
- 1233 - Att undanta sexköp utomlands från kravet om dubbel straffbarhet för svenska
1234 medborgare.
- 1235 - Att upprepade sexköp per automatik ska leda till högre straff och att förövaren
1236 ska erbjudas behandling.
- 1237 - Att forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot särskilt utsatta
1238 grupper stärks och att kunskapen om detta ökas inom vård och omsorg.
- 1239 - Att förbjuda så kallade sugardejtingsajter.
- 1240 - Att strippklubbar förbjuds.

1241 **2.2 Jämställd reproduktiv och sexuell hälsa**

1242 Att själv få välja om en vill ha barn, att känna sig trygg under förlossningen och
1243 att ha självbestämmande över sin egen reproduktiva hälsa är centralt för sexuell
1244 frihet och kvinnors hälsa. Att som kvinna känna sig bekväm och välkommen att
1245 amma sitt barn när barnet eller mamman önskar handlar om en viktig
1246 samhällsinställning som vi vill värna, det ska därför vara olagligt att inskränka
1247 rätten att amma.

1248 **2.2.1 Bättre förlossningsvård**

1249 Trots att Sverige kommit långt när det gäller den reproduktiva hälsan finns det
1250 fortfarande arbete som kvarstår. För att förlossningsvården ska kunna erbjuda
1251 en kvalitativ, trygg och stressfri vård krävs resurser. Det får inte ske i form av
1252 kortsiktiga satsningar utan kräver långsiktiga anslagshöjningar som vilar på
1253 tvärpolitiska överenskommelser. Det innebär att alla partier måste ta sitt ansvar.
1254 Centerkvinnorna vill att förlossningsvården prioriteras högre och att mer resurser
1255 läggs på denna synnerligen viktiga vård. Det handlar inte bara om jämställdhet,
1256 utan om allas rätt till en trygg, nära och säker vård.

1257 Länge har barnmorskor och föräldrar påtalat att förlossningsvården är osäker och
1258 ohållbar. Det handlar om stressade arbetsförhållanden, bristfällig kontinuitet i
1259 vårdkedjan, platsbrist och långa avstånd. Regeringen såg under 2017 till att
1260 förlossningsvården fick extra pengar. Det är en bra början, men
1261 förlossningsvården behöver inte bara ökade resurser utan även förbättrad
1262 organisation. Det behövs också fler valmöjligheter för vårdsökande.
1263 Centerkvinnorna vill se fler vårdformer inom förlossningsvården. Vi vill att alla
1264 regioner ska tillhandahålla vårdval inom mödrahälsovård. Vi vill även att regioner
1265 använder sig av "caseload-metoden" som ett alternativ till traditionell
1266 förlossningsvård. Caseload-metoden innebär att en eller en liten grupp
1267 barnmorskor följer den gravida kvinnan under hela graviditeten, vid
1268 förlossningen och eftervården - en metod som förordas av såväl gravida som
1269 barnmorskor. Metoden leder till ökad trygghet, färre förlossningsskador och
1270 snabbare anknytning, oftast utan ökade kostnader för landstinget. Dessutom
1271 bidrar den till en bättre arbetsmiljö för barnmorskorna.

1272 Idag finns stora variationer mellan regionerna gällande den vård som föderskor
1273 har rätt till. I vissa regioner erbjuds förstföderskor att stanna kvar sex timmar
1274 efter förlossningen, i andra regioner kan en födande få stanna i tre dygn. Att det
1275 finns stora regionala skillnader är problematiskt och hindrar utvecklingen mot en
1276 jämlik och god vård i hela landet. Idag får inte alla pappor övernatta på
1277 sjukhuset den första natten efter en förlossning, trots att forskning länge har
1278 visat hur viktiga de första dygna är för barns och föräldrars anknytning. Vi vill
1279 därför se nationella riktlinjer som sätter en mininivå för hur förlossningsvården
1280 ska organiseras och vad som ska erbjudas, men vi vill även att effekterna av en
1281 forcerad tidig hemgång efter förlossning utreds. Ingen kvinna ska tvingas att
1282 lämna sjukhuset inom 24 timmar, om hon inte själv önskar. Det finns också
1283 stora skillnader när det gäller hur långt en föderska har till närmaste
1284 förlossningsenhet. Centerkvinnorna tycker att närhetsprincipen är viktig för
1285 förlossningsvården. Vi vill att situationen ska förbättras för dem som idag har
1286 allra längst avstånd till sin förlossningsenhet.

1287 **2.2.2 Bättre eftervård**

1288 Antalet allvarliga bristningar i samband med förlossning har ökat markant sedan
1289 1990-talet. Sverige är ett av de OECD-länder som har högst andel så kallade
1290 sfinkterskador, det vill säga sprickor mellan slidan och ändtarmsöppningen.
1291 Denna ökning tros bland annat bero på allt fler påskyndade förlossningar.
1292 Stressen på förlossningsavdelningarna runt om i landet bidrar bokstavligen till att
1293 kvinnor slits itu. Det är oacceptabelt att kvinnor ska behöva lida på grund av
1294 bristande eller felaktig eftervård vid förlossning. Att inte få adekvat eftervård
1295 leder ofta till ett utdraget lidande, som även kan påverka hälsa och livskvalitet
1296 långt efter småbarnsåren. Eftervården behöver därför utökas och mer resurser
1297 tillföras så att förlossningsskador upptäcks tidigare och kvinnor snabbare kan få
1298 tillgång till vård och behandling. Idag görs en så kallad kontroll av mamman ca
1299 8–12 veckor efter förlossning. Utöver detta vill Centerkvinnorna att mammor ska
1300 erbjudas uppföljning och konsultation gällande preventivmedel även ett år efter
1301 förlossning. Förutom detta, och att vi vill skapa en tryggare arbetsmiljö för
1302 barnmorskor, vill vi även öka forskningen på hur allvarliga bristningar kan
1303 minskas.

1304 Även när det gäller uppföljning av det nyfödda barnet behöver valfriheten öka.
1305 Nyblivna föräldrar tvingas inom några dagar efter förlossningen att åka tillbaka
1306 till sjukhuset för barnets blodprov, hörseltest och läkarundersökning. Detta kan
1307 för många innebära ytterligare en lång resa, precis under de dygn då stress ska
1308 undvikas för att bland annat kvinnans mjölkproduktion ska komma igång. För att
1309 undvika onödig stress och bidra till ökad valfrihet för föräldrar vill vi därför att
1310 dessa kontroller istället ska kunna göras via hembesök eller vid närmsta
1311 vårdcentral.

1312 **2.2.3 En mötesplats för barnfamiljer**

1313 Det är viktigt med ett effektivt och samordnat stöd till föräldrar. Centerkvinnorna
1314 anser att så kallade familjecentraler är bra, eftersom de effektiviserar och
1315 avdramatiserar den kontakt som barn och föräldrar har med vård och
1316 myndigheter. På familjecentralen samverkar barnavårdscentral,
1317 mödravårdscentral, öppen förskola och socialtjänst och skapar en mötesplats för
1318 barnfamiljer. Centerkvinnorna vill också öka stödet till nyblivna småbarnsfamiljer
1319 genom tidiga hembesök i syfte att förebygga psykisk ohälsa och andra
1320 påfrestningar som ett nyblivet föräldraskap kan innebära. Centerkvinnorna vill
1321 också se ett riktat stöd till ensamstående föräldrar.

1322 **2.2.4 Motverka ofrivillig barnlöshet**

1323 Idag lever uppskattningsvis vart femte par i ofrivillig barnlöshet. Det finns också
1324 många ensamstående som längtar efter barn. Att få barn är ingen rättighet, men
1325 det finns idag tekniska möjligheter för att underlätta för ofrivilligt barnlösa att bli
1326 förälder. Sedan april 2017 är det möjligt för ensamstående att insemineras i
1327 Sverige, något som Centerkvinnorna länge har kämpat för. Dessvärre
1328 nedprioriterar många regioner ensamstående kvinnor som vill insemineras. Det
1329 är sedan 2019 möjligt även med embryodonation i Sverige. Vi vill att regioner
1330 följer befintlig lagstiftning och ger likvärdig vård, till såväl ensamstående som till
1331 par. Vidare vill vi att den övre åldersgränsen för insemination och IVF utreds och
1332 frågan om individuell bedömning prövas, bland annat utifrån metabolisk ålder.

1333 Centerkvinnorna vill även att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands
1334 ska ses över för att trygga situationen för barn och vårdnadshavare. Regelverket
1335 har idag stora luckor, som innebär risker för både barn och vårdnadshavare.

1336 Att leva i ofrivillig barnlöshet innebär oftast en stor mental påfrestning, med
1337 psykiska följder i form av oro, nedstämdhet och depression. Det finns ingen
1338 självklar plats att söka stöd för dessa kvinnor, och män. Centerkvinnorna vill att
1339 de som drabbas ska ha rätt till psykologiskt stöd.

1340 **2.2.5 Surrogatmödraskap innebär stora risker**

1341 Centerkvinnorna säger nej till surrogatmödraskap, både kommersiellt och
1342 altruistiskt, eftersom vi ser stor risk för att det leder till ett utnyttjande av
1343 kvinnor, inte minst i delar av världen där det inte finns tillräckliga regelverk.
1344 Handel med kvinnors reproduktiva rättigheter strider mot de internationella
1345 konventioner som Sverige har undertecknat. Trots detta sker handeln från
1346 Sverige och surrogatföretag har verksamhet i landet. Centerkvinnorna vill därför
1347 att Sverige tar ytterligare steg för att motverka den internationella handeln med
1348 kvinnors livmödrar. Vi vet emellertid att det är vanligt att svenska medborgare
1349 använder sig av surrogatmödrar utomlands och sedan tar med sig barnet hem till
1350 Sverige. Därför är det viktigt att även barnets rättigheter säkras enligt FN:s
1351 barnkonvention.

1352 **2.2.6 Mer forskning om könsdysfori**

1353 Könsdysfori är ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i
1354 vardagen som orsakas av att könsidentiteten inte stämmer överens med det
1355 registrerade könet. På 10 år har könsdysfori, även kallat könskorrigering på barn
1356 och ungdomar ökat med 2500 procent. Det är i yngre åldrar och övervägande
1357 bland flickor som ökningen är störst. Möjligheten för patienten att få psykosocialt
1358 stöd under utredning och behandling är en förutsättning för god och säker vård
1359 vid könsdysfori. En förutsättning för att ge adekvat stöd är kunskapsstöd.
1360 Centerkvinnorna vill därför se mer forskning på området. Det behövs bättre
1361 uppföljning/utvärdering vid vilka åldrar könskorrigeringarna börjar och i hur stor
1362 grad och vilka eventuella biverkningar ungdomarna fått. Centerkvinnorna
1363 kommer även verka för att all behandling för könsdysfori ska göras inom
1364 ramarna för klinisk forskning.

1365 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1366 - Att det ska införas nationella riktlinjer för hur förlossningsvården ska
1367 organiseras och vad den ska erbjuda.
- 1368 - Att det ska införas fler vårdformer och större valfrihet inom förlossningsvården
1369 och eftervården.
- 1370 - Att alla regioner ska tillhandahålla vårdval inom mödrahälsovård.
- 1371 - Att eftervården utökas och mer resurser tillförs, så att kvinnor snabbare ska
1372 kunna få tillgång till vård och behandling av förlossningsskador.
- 1373 - Att mer medel ska gå till forskning för att förbättra förlossningsvården och för
1374 att förebygga allvarliga bristningar i samband med förlossning.
- 1375 - Att fler kommuner samordnar verksamheter för små barn och föräldrar i en
1376 familjecentral.

- 1377 - Att den övre åldersgränsen vid insemination och IVF ska utredas.
1378 - Att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands ska ses över för att
1379 trygga situationen för barnet och vårdnadshavaren/vårdnadshavarna.
1380 - Att surrogatmödraskap ska vara förbjudet.
1381 - Att verka för att all behandling för könsdysfori ska göras inom ramarna för
1382 klinisk forskning.
1383 - Att verka för mer forskning om könsdysfori.
1384 - Att föräldrar/vårdnadshavare är involverade som stöd under hela
1385 behandlingstiden för könsdysfori.

1386 **2.3 Jämställd hälsa**

1387 I ett land som Sverige, där sjukvården har kommit långt, borde det vara en
1388 självklarhet att hälsan och vården är jämställd. Så är tyvärr inte fallet.

1389 **2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män**

1390 Forskning på kvinnosjukdomar har länge varit eftersatt. Ett sådant exempel är
1391 sjukdomen endometrios, som drabbar nästan var tionde fertil kvinna i Sverige.
1392 Centerkvinnorna vill därför se ökad forskning på kvinnosjukdomar. Vi vet att
1393 kvinnor och män reagerar olika på medicinsk behandling, men experimentell
1394 forskning sker fortfarande i huvudsak på handjur och hanceller. Även när det
1395 gäller prioriteringar inom vården har studier visat att läkare tenderar att
1396 nedprioritera sjukdomar som främst drabbar kvinnor, såsom endometrios eller
1397 PMDS, premenstruellt dysforiskt syndrom. Därför vill vi att forskning och tester
1398 av nya läkemedel ska göras på kvinnor i olika åldrar i samma utsträckning som
1399 på män, samt att behandling av kvinnor ska bygga på forskning gjord på
1400 kvinnor. Vi vill också se mer resurser till forskning som fokuserar på klimakteriet
1401 och symptomlindring av övergångsbesvär. Kunskapen inom vården är idag
1402 bristfällig och kvinnor ges ofta motsägelsefulla råd. Idag lider alltför många
1403 kvinnor i tysthet.

1404 Bröstcancer är den cancerform som är vanligast bland kvinnor. Varje år dör
1405 ungefär 1 400 kvinnor av bröstcancer i Sverige enligt Folkhälsomyndigheten.
1406 Cirka 20 kvinnor får varje dag besked om att de har drabbats. Forskning har
1407 bidragit till en ökad kunskap, bättre behandling och att fler överlever.
1408 Centerkvinnorna vill också att det viktiga förebyggande arbete som idag görs
1409 mot sjukdomar som drabbar kvinnor ska utökas. Vaccination mot HPV-virus ska
1410 kostnadsfritt erbjudas unga tjejer, oavsett i vilken del av landet de bor. Vi vill
1411 också att mammografi och livmoderhalscellprover ska ske livet ut. (Läs mer i 2.4
1412 Jämställd vård och omsorg för äldre)

1413 **2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa**

1414 Risken att bli sjukskriven för psykisk ohälsa är 30 procent högre för kvinnor än
1415 för män, enligt Riksrevisionens granskning.²¹ Det beror bland annat på osakliga
1416 skillnader i bedömning. Forskning har visat att ju längre en person går med
1417 symptom, desto längre tid tar det att återhämta sig och bli frisk. På de svenska
1418 stressklinikerna är en betydande majoritet av patienterna kvinnor. Patienterna
1419 har olika socioekonomisk bakgrund, men en majoritet har högre utbildningsnivå
1420 än genomsnittssvensken. För oss är det tydligt att det finns en stor skillnad

²¹ Riksrevisionen (2019:19)

1421 mellan mäns och kvinnors psykiska hälsa. Stressklinikerna är idag hårt belastade
1422 och de flesta har en lång kötid. Centerkvinnorna vill att vård för psykisk ohälsa
1423 ska kunna sökas utan krav på remiss och samtidigt verka för att det inrättas fler
1424 stressklinikerna för att möta behovet hos dem som söker vård. (Läs mer i 2.1
1425 Jämställd vård och omsorg för äldre)

1426 **2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård**

1427 Forskning visar att fysisk aktivitet inte bara är viktigt för den fysiska hälsan utan
1428 även för den psykiska. Inom kvinnodominerade yrken är sjukskrivningarna ofta
1429 störst, men kvinnor inom mansdominerade yrken är också sjukskrivna i högre
1430 utsträckning än män. Centerkvinnorna vill därför se att arbetsgivare erbjuder
1431 kvinnor inom offentlig sektor, där sjukfrånvaron är särskilt hög, minst två
1432 friskvårdstimmar i veckan tillsammans med starka incitament för att få
1433 personalen att nyttja sina friskvårdstimmar. Vi vill också att friskvårdsbidraget
1434 vidgas och att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag för sin egen
1435 friskvård.

1436 **2.3.4 Rehabilitering behövs**

1437 Grön rehabilitering går ut på att kombinera vistelse och aktiviteter i naturen med
1438 samtal. Grön rehabilitering är till för den som är sjukskriven eller på gränsen att
1439 behöva bli sjukskriven på grund av stress, till exempel utmattningssyndrom eller
1440 stressrelaterad psykisk ohälsa. Syftet är att personen ska känna en högre
1441 livskvalité och snabbare kunna gå tillbaka till jobbet. Denna typ av rehabilitering
1442 bygger på forskning om naturens förmåga att ge återhämtning och minska
1443 stress. Centerkvinnorna vill att konceptet "grön rehabilitering" används i större
1444 utsträckning.

1445 Centerkvinnorna vill också att kulturen och utövande av kulturella uttryck, i
1446 större utsträckning ska användas som verktyg för bättre psykisk hälsa och i
1447 samband med rehabilitering.

1448 **2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan**

1449 Det är alarmerande att den psykiska ohälsan hos unga tjejer fortsätter att öka.
1450 För att jobba mer förebyggande mot den växande psykiska ohälsan hos unga vill
1451 Centerkvinnorna att kunskapen om psykisk ohälsa ökar, exempelvis genom att
1452 sätta psykisk ohälsa på schemat i skolan samt stärka elev- och ungdomshälsan.
1453 Vi vill även att psykisk hälsa ska ingå i idrott- och hälsa samt sex- och
1454 relationsundervisningen. (Läs mer i 3.4.4 Sex- och relationsundervisningen
1455 behöver förbättras)

1456
1457 Hos flickor och kvinnor är neuropsykiatriska funktionshinder, till exempel ADHD, i
1458 många fall ett dolt funktionshinder, på grund av att symtomen är annorlunda för
1459 flickor jämfört med pojkar. Flickor med neuropsykiatriska funktionshinder
1460 identifieras ofta inte förrän deras utmaningar i skolan blivit för svåra. Det är
1461 oacceptabelt att brist på kunskap bidrar till att många flickor och kvinnor lider i
1462 tysthet, trots att de har samma rätt till hjälp och stöd som pojkar. Vi anser att
1463 både skolan och elev- och ungdomshälsan måste bli mycket bättre på att hjälpa
1464 tjejer som har någon typ av neuropsykiatriskt funktionshinder.

1465 Centerkvinnorna vill att samtliga elever i grundskola och gymnasium erbjuds
1466 årliga hälsosamtal med elevhälsan. Samtalet kan förebygga ohälsa genom att
1467 den som har börjat oroa sig eller faktiskt har problem får möjlighet att ta tag
1468 problemen i god tid, innan de har blivit för stora. Dessutom innebär hälsosamtal
1469 för alla att ingen enskild känner sig utpekad för att hen går till skolans psykolog,
1470 något som kan vara extra känsligt för barn och unga.

1471 Hälsosamtalen syftar till att ge tillfälle för samtal om känslor och hälsa i en så
1472 tidig ålder som möjligt, med en positiv påverkan på många individers framtida
1473 psykiska hälsa.

1474 **2.3.6 Jämställd fysisk aktivitet**

1475 Flera studier visar att barn och unga blir allt mer stillasittande. Endast 14 procent
1476 av de svenska skoleleverna går, cyklar, leker, sportar, dansar eller på annat sätt
1477 rör på sig så att pulsen går upp dagligen.²² Pojkar är mer fysiskt aktiva jämfört
1478 med flickor och aktivitetsnivån sjunker med ökad ålder. Det finns också
1479 skillnader i olika socioekonomiska grupper. Det är oroväckande och en utveckling
1480 vi behöver stävja. Det finns studier som visar att flickor inte får göra det de
1481 önskar på idrottslektionerna i samma utsträckning som pojkar. Bollsporter, som
1482 har visat sig vara pojkars förstahandsval, ligger på första plats när utförda
1483 aktiviteter rangordnas. Dans, som är flickors förstahandsval, ligger så långt ned
1484 som på sjunde plats²³.

1485
1486 Att fysisk aktivitet förbättrar såväl den faktiska som den självskattade hälsan är
1487 befäst i forskning. Förutom att det förebygger hjärt-och kärlsjukdomar kan också
1488 fysisk aktivitet förbättra den psykiska hälsan. Rörelse och träning har betydande
1489 positiva effekter för att förhindra eller lindra depressiva symptom²⁴. Att den
1490 psykiska ohälsan bland unga är stor kräver insatser på flera håll. En prisad
1491 svensk forskningsstudie har visat att regelbunden dans gav tydliga hälsoeffekter
1492 för tonårsflickor med stressrelaterade besvär. Studien har banat väg för en ny
1493 metodik, "Dans för hälsa", som används främst som kompletterande insats inom
1494 elevhälsan, men även inom barn- och ungdomspsykiatri och primärvård.

1495 Det är vuxenvärldens ansvar att se till att barn och unga rör på sig. Det behöver
1496 därför finnas system och strukturer som uppmuntrar till mer fysisk aktivitet.
1497 Centerkvinnorna vill att skolan ska skapa bättre förutsättningar för en mer
1498 jämställd fysisk aktivitetsnivå för eleverna. Vi vill även att skollagen utvecklas så
1499 att kravet på jämställd fysisk aktivitet tydliggörs. Idrottsrörelsens betydelse kan
1500 inte nog betonas. Vi vill därför att idrottsrörelsen ska stärka sitt
1501 jämställdhetsarbete, för att idrotten ska komma flickor till del i större
1502 utsträckning.

1503 **2.3.7 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom**

1504 Psykisk ohälsa är en av våra största folksjukdomar. Idag är köerna till psykiatrin
1505 långa och många upplever att de inte får rätt vård. Därför behöver resurserna

²² Folkhälsomyndigheten (2019)

²³ Läkartidningen (2013) "Dans kan ge unga skydd mot psykisk ohälsa"

²⁴ Riksidrottsförbundet (2017) FOU-rapport "Idrottens samhällsnytta"

1506 växlas upp inom såväl primärvård som specialistvård. Ska vi på allvar visa att
1507 psykisk och fysisk hälsa är likställda måste detta även synas i vården.

1508 **2.3.7.1 Tvångsåtgärder**

1509 Inom psykiatrin är det idag fortfarande lagligt med tvångsåtgärder mot barn och
1510 unga, såsom avskiljning (isolering), tvångsinjektion och fastspänning (bältning i
1511 dagligt tal). Det är betydligt fler flickor än pojkar som tvångsvårdas och andelen
1512 flickor som tvångsvårdas har de senaste åren ökat. Även när det gäller vuxna
1513 har andelen tvångsåtgärder inom psykiatrin ökat, framförallt fastspänning. Bland
1514 vuxna är majoriteten som tvångsvårdas kvinnor. FN har kritiserat Sverige för
1515 detta och krävt att Sverige omedelbart ska sluta med isolering och helt förbjuda
1516 bältning av barn. Fastspänning skulle enligt FN kunna liknas vid tortyr. I ett
1517 liberalt samhälle är det centralt att den enskilda individen ska ha möjlighet att
1518 påverka sitt eget liv och sina egna val, detta ska även gälla i de fall då individen
1519 lider av psykisk ohälsa. Centerkvinnorna vill därför att tvångsåtgärder inom
1520 psykiatrin bara utförs i yttersta nödfall.

1521 **2.3.8 Stöd till kvinnor med missbruk**

1522 Kvinnor som har ett missbruk av alkohol och/eller narkotika löper särskild risk
1523 att utsättas för olika former av våld, tvång och kränkningar. Många kvinnor med
1524 missbruk är ofta beroende av en eller flera män för att ha tak över huvudet, få
1525 mat och få tag i alkohol eller narkotika. Många har dåliga erfarenheter av och
1526 känner ingen tillit till myndigheter. De kvinnor som dessutom är mammor kan
1527 känna stor skam över ett misslyckat föräldraskap. Rädslorna kan hindra dem
1528 från att söka hjälp.

1529 Samhällets stöd till missbrukare är främst riktat till män. Merparten av landets
1530 kvinnojourer tar inte emot kvinnor med missbruk, medan missbruksvården inte
1531 primärt är rustad för att hantera den våldsproblematik som ofta följer med
1532 kvinnor med missbruk. Kvinnor faller mellan stolarna. Både kvinnor och män har
1533 större chans att komma till rätta med sitt missbruk om vården anpassas bättre
1534 och då kvinnor och män skiljs åt. Centerkvinnorna vill att den totala missbruks-
1535 och beroendevården ska komma både kvinnor och män till del och att kunskapen
1536 kring olika stöd- och vårdbehov vid missbruk och beroende stärks. Vi vill också
1537 att landets kvinnojourer ska få bättre stöd om de tar emot kvinnor med
1538 missbruk.

1539 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1540 - Att mer resurser fördelas till forskning som har ett uttalat könsperspektiv.
- 1541 - Att mer medel ska gå till läkemedelsforskning och forskning på sjukdomar som
1542 i hög utsträckning drabbar kvinnor.
- 1543 - Att mer resurser ska gå till forskning som fokuserar på klimakteriet och
1544 symptomlindring av övergångsbesvär.
- 1545 - Att det ska inrättas fler stresskliniker för att möta behovet hos dem som söker
1546 vård.
- 1547 - Att kvinnor inom offentlig sektor ska erbjudas minst två friskvårdstimmar per
1548 vecka tillsammans med incitament för att nyttja sina timmar.
- 1549 - Att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag för sin egen friskvård.
- 1550 - Att alla regioner ska erbjuda konceptet "Grön rehabilitering".

- 1551 - Att elev- och ungdomshälsan ska stärkas och att psykisk hälsa ska ingå i idrott-
1552 och hälsa samt sex- och relationsundervisningen.
1553 - Att idrottsrörelsen och skolan ska skapa förutsättningar för en jämställd fysisk
1554 aktivitetsnivå bland elever.
1555 - Att årliga hälsosamtal med elevhälsan erbjuds alla elever i grundskola och
1556 gymnasium.
1557 - Att tvångsåtgärderna fastspänning, avskiljning samt tvångsinjektion inom
1558 psykiatri endast ska få utföras i yttersta nödfall.
1559 - Att missbruks- och beroendevård ska komma både kvinnor och män till del och
1560 att kunskapen kring dessa kvinnors stöd- och vårdbehov stärks.

1561 **2.4 Jämställd vård och omsorg för äldre**

1562 En välfungerande äldrevård och äldreomsorg är en jämställdhetsfråga. Ett bra
1563 förebyggande arbete kan ge fler äldre en ökad livskvalitet och bättre hälsa och
1564 kan dessutom ge stora samhällsvinster.

1565 **2.4.1 Förebyggande hälsoarbete**

1566 Centerkvinnorna vill se ett äldrehälsovårdsprogram med förebyggande
1567 hälsoarbete för äldre. Äldrehälsovårdsprogrammet ska vara inriktat mot att dels
1568 fånga upp äldre med psykisk ohälsa, dels erbjuda förebyggande rådgivning kring
1569 bland annat kost, motion och fallskadeprevention. Det ska också innefatta bättre
1570 tillgång till tandvård och högre krav på måltider för äldre med mera.
1571 Centerkvinnorna vill även att möjligheten till vaccinationsprogram och
1572 screeningprogram för äldre utreds, för att skydda äldre mot sjukdomar och för
1573 att upptäcka sjukdomar i tid.

1574 **2.4.1.1 Inflytande över sin egen vardag**

1575 Rätten för äldre till inflytande över sin egen vardag borde vara en självklarhet.
1576 Kvaliteten på äldreomsorgen måste höjas och tryggheten öka. En äldreomsorg
1577 med hög kvalitet ger personal bättre förutsättningar att ge god omvårdnad. Om
1578 äldre ska kunna få vård efter behov, måste kommuner också kunna anställa
1579 läkare inom äldreomsorgen. Därför behöver hälso- och sjukvårdslagen ses över.
1580 Rätt bemanning och hög kvalitet bidrar till trygghet för såväl de äldre som för
1581 deras anhöriga. Anhöriga, ofta kvinnor, tvingas kompensera för bristande
1582 hemtjänst eller underbemanning på äldreboendet.

1583 Centerkvinnorna vill att valfriheten ska öka vad gäller innehållet i
1584 välfärdstjänsterna och att fler kommuner ska erbjuda förenklade
1585 biståndsbedömningar. Det innebär att äldre över en viss ålder inte behöver
1586 ansöka om exempelvis hemtjänst, utan automatiskt får rätt till ett antal timmars
1587 hjälp. En får sedan bestämma själv vad som ska ingå i den hjälpen.

1588 **2.4.1.2 Bättre kunskap om äldre i vården**

1589 För äldre och multisyka patienter är det extra viktigt med en tillgänglig
1590 primärvård och en fast läkarkontakt. Centerkvinnorna vill se satsningar för att få
1591 fler geriatriker i Sverige, eftersom det idag råder brist på geriatriker. Regionerna
1592 kan välja att inom ramen för vårdvalet ge förutsättningar för vårdcentraler med
1593 särskilt äldrefokus att etablera sig. Centerkvinnorna ser positivt på det och vill
1594 även uppmuntra att äldrevårdscentraler införs för ökad kunskap om äldre och att
1595 kompetens om äldres hälsa och sjukdomar säkerställs på de vanliga

1596 vårdcentralerna. Vi vill även se satsningar på ökad kunskap om kvinnors
1597 åldrande.

1598 **2.4.1.3 Förlängd screening**

1599 Screening med mammografi för att upptäcka bröstcancer erbjuds regelmässigt
1600 och avgiftsfritt för alla kvinnor upp till 74 år. Kvinnor över 74 år får betala trots
1601 att de egentligen har stor nytta av screening. Cirka 2 000 kvinnor över 75 år
1602 drabbas av bröstcancer årligen. Statens medicinsk-etiska råd anser att
1603 åldersgränser i screeningprogram är diskriminerande. Centerkvinnorna vill att
1604 mammografi för att upptäcka bröstcancer ska erbjudas regelmässigt och
1605 avgiftsfritt för kvinnor även över 74 år.

1606 Kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för livmoderhalscancer
1607 kallas inte för kontroll efter 60 års ålder, trots att vi vet att risken för att få
1608 denna form av cancer är kraftigt förhöjd inom denna grupp. Centerkvinnorna vill
1609 att kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för
1610 livmoderhalscancer kallas för kontroll även efter 60 års ålder.

1611 **2.4.1.4 Jämställd forskning för äldre**

1612 Centerkvinnorna vill att äldreforskning med jämställdhetsperspektiv prioriteras
1613 vid tilldelning av forskningsanslag, att forskning och läkemedelsprövningar utförs
1614 även på äldre, både kvinnor och män, och att samarbete mellan äldreforskare i
1615 Sverige och andra länder uppmuntras.

1616 **2.4.1.5 Ökad kunskap om äldres alkoholskador**

1617 Alkoholkonsumtionen bland kvinnor 65 år och äldre ökar, enligt
1618 Socialstyrelsen. För de allra flesta utgör alkohol inte något problem och det är
1619 viktigt att värna den enskildes möjlighet att själv bestämma över sin kropp
1620 och att kunna välja att dricka eller inte dricka alkohol. Men kombinationen av
1621 alkohol och läkemedel kan få fysiska och psykiska konsekvenser och för
1622 många sjunker alkoholtoleransen med stigande ålder. Med alkoholen ökar
1623 också fysiska och psykiska skador med till exempel alkoholdemens som följd,
1624 men även med dödsfall.

1625 Centerkvinnorna vill att rutinerna förbättras för hur alkoholkonsumtion och
1626 alkoholproblematik bland äldre kvinnor hanteras inom vården samt att
1627 åldersanpassade gränsvärden införs för minskad alkoholkonsumtion.
1628 Forskningen om alkoholmissbrukets konsekvenser sker framförallt på män.
1629 Centerkvinnorna vill att forskning också ska göras kring konsekvenserna av
1630 alkoholkonsumtion för äldre kvinnors hälsa. Kunskapen från detta måste
1631 sedan komma vård- och omsorgspersonal till del så att även detta missbruk
1632 uppmärksammas och så att de som behöver kan få rätt hjälp och stöd, samt
1633 att möjligheterna till mer effektiva behandlingsmetoder ses över.
1634 Alkoholkonsumtion skulle lämpligen kunna tas i beaktande inom ramen för
1635 det tidigare nämnda äldrehälsovårdsprogrammet.

1636 **2.4.2 Psykisk hälsa på äldre dagar**

1637 Vi lever längre och är friskare än någonsin. Förebyggande träning och friskvård
1638 är av största vikt. Social gemenskap, fysisk aktivitet, bra matvanor och att göra
1639 sådant en mår bra av hjälper mot och förebygger psykisk ohälsa. Fysisk aktivitet
1640 på recept har visat sig vara direkt avgörande för många att börja träna.
1641 Centerkvinnorna vill att fysisk aktivitet på recept ska utökas. Fysisk aktivitet

1642 skulle lämpligen kunna tas i beaktande inom ramen för det tidigare nämnda
1643 äldrehälsovårdsprogrammet.

1644 Var tredje kvinna och var femte man över 77 år har besvär med ångest²⁵, och
1645 depression beskrivs numera som ett folkhälsoproblem. Psykisk ohälsa är
1646 vanligare bland ogifta eller ensamboende. Kvinnor lever längre än män och i
1647 slutet av livet därför ofta ensamma och med dålig ekonomi. Ensamhet, otrygg
1648 ekonomi, fysisk ohälsa och själva åldrandet är vanliga orsaker till psykisk ohälsa
1649 bland äldre.

1650 Idag finns det mobila arbetssätt och mobila team på många ställen och vi vill att
1651 det utvecklas. Vi vill att regelbundna hembesök av mobila team erbjuds till
1652 samtliga över 65 års ålder för att fånga upp äldre ensamma människor som inte
1653 har varit i kontakt med vård och omsorg alls.

1654 Centerkvinnorna vill att mer forskning på och ökad kunskap om äldre kvinnors
1655 psykiska hälsa uppmuntras, för att förebygga depression. Det är viktigt att
1656 vården tar del av de senaste forskningsrönen och framförallt får ut dem i
1657 verksamheterna. Vi behöver bättre metoder att få ut kunskap om till exempel
1658 äldres sjukdomar och annat i vården. Vi vill även att äldrepsykiatri utvecklas,
1659 att folkhälsoupplýsning om depression hos äldre genomförs samt att en ny
1660 öppenvårdsreform för äldre att få hjälp vid lättare psykisk ohälsa genomförs.

1661 **2.4.3 Bättre villkor inom anhörigomsorgen**

1662 Kvinnor väljer oftare än män att gå ner i arbetstid för att ge omsorg till sina
1663 föräldrar eller sin partner. Cirka 75 procent av all vård och omsorg ges av
1664 anhöriga. Ekonomin, arbetslivet och det psykiska välbefinnandet påverkas då ett
1665 stort ansvar för anhörigomsorgen läggs på döttrar, systrar, mödrar och makor.
1666 Om kvinnor och män delar mer lika på denna omsorg, påverkas jämställdheten
1667 positivt.

1668 Centerkvinnorna vill se nationella riktlinjer för anhörigomsorg i syfte att få till
1669 stånd en jämnare fördelning av anhörigansvaret. Fler företag, kommuner och
1670 regioner måste bli anhörigvänliga arbetsgivare, det vill säga följa
1671 socialtjänstlagen och erbjuda närståendepenning enligt socialförsäkringsbalken.
1672 Centerkvinnorna välkomnar den utredning som ser över möjligheterna till
1673 utvidgade RUT-tjänster för äldre. Centerkvinnorna vill att möjligheterna ses över
1674 till ekonomisk ersättning till anhöriga som ger vård och omsorg, utan någon övre
1675 åldersgräns. Vi kommer även att verka för att lag för vård av nära anhörig, VAN,
1676 införs som möjliggör vård av nära anhörig med ersättning från
1677 Försäkringskassan likt dagens VAB (Vård av barn). Idag skiljer det sig åt mellan
1678 kommuner om anhörigvårdare kan få ersättning eller ej beroende på ålder. En
1679 åldersgräns gör att många anhöriga utesluts från möjligheten till bidrag då
1680 medelåldern ofta är hög bland anhörig maka/make som vårdar en make, maka
1681 eller partner i hemmet. Samtidigt är det viktigt att en borttagen övre åldersgräns
1682 inte resulterar i att kommuner frångår sitt ansvar. Vi anser att
1683 pensionsgrundande ersättning till anhöriga i form av anhöriganställning eller
1684 hemvårdsbidrag är berättigad och att åldersgräns inte bör finnas.

²⁵ Folkhälsomyndigheten och Aging Research Center (2019)

1685 Vi ser behov av annat stöd till anhöriga som ger vård och omsorg, såsom
1686 tekniska lösningar och att utbildning, avlösning och psykosocialt stöd erbjuds i
1687 större utsträckning. Vi vill att kommuner och regioner åläggs att ge utförlig och
1688 tillgänglig information om rätten till anhörigstöd. Demensombud och
1689 anhörigombud finns idag i vissa kommuner. Vi vill att de goda exemplen
1690 uppmuntras och sprids till fler kommuner och regioner.

1691 Många äldre och svårt sjuka kan få en tryggare vård i sina hem. Därför vill
1692 Centerkvinnorna se fler mobila team som kan besöka och vårda patienter
1693 hemma. På så sätt behöver inte sköra äldre besöka vårdcentral eller
1694 akutmottagning och ensamma äldre människor som inte har varit i kontakt med
1695 vård och omsorg tidigare fångas upp.

1696 **2.4.4 Jämställd digital utveckling inom vård- och omsorg**

1697 Den digitala utvecklingen ger nya möjligheter till en mer tillgänglig, effektiv och
1698 säker vård och omsorg för patienten både i hemmet och på sjukhuset. Det gäller
1699 allt från information, kommunikation och insamling av patientdata till
1700 behandlingar av olika slag och förebyggande egenvård. Tekniken kommer att
1701 kunna minska trycket på akutsjukvården, frigöra vårdplatser och ge bättre
1702 möjligheter att erbjuda en likvärdig vård och omsorg i hela landet. Trots att
1703 Sverige är ett av världens mest uppkopplade länder kan mycket mer göras.
1704 Centerkvinnorna vill se en översyn av relevant lagstiftning för att ge bättre
1705 förutsättningar för införandet av e-hälsa och välfärdsteknologi. Vi vill även se en
1706 nationell överenskommelse kring e-hälsa som bygger på att alla kommuner,
1707 regioner och privata aktörer enas om att ansluta sig till en gemensam plattform
1708 och standarder. Våren 2019 fick Centerpartiet övriga riksdagspartier att ställa sig
1709 bakom båda dessa förslag. Centerkvinnorna kommer att driva på för att besluten
1710 genomförs.

1711 Idag drivs utvecklingen kring artificiell intelligens av en betydande majoritet
1712 män²⁶, trots att det många gånger är kvinnor inom offentlig sektor som är
1713 mottagare både som yrkesutövare och användare. Vi vet att jämställd
1714 representation har betydelse för beslut och utfall. Därför vill vi att kommuner och
1715 regioner säkerställer en jämställd digital utveckling.

1716 **2.4.5 Rätt till sexualitet på äldre dagar**

1717 Närhet och ömhet är viktigt oavsett i vilken del av livet en befinner sig i. Studier
1718 visar att allt fler är sexuellt aktiva långt upp i åren. Rätten till sin egen kropp och
1719 till sin egen sexualitet är lika stor även på äldre dagar. Tyvärr saknar många
1720 yrkesutövare inom vård och omsorg tillräcklig kunskap och förståelse för att
1721 sexualitet och lust är starkt kopplade till hälsa och välbefinnande. Vi vill se ökad
1722 kunskap inom vård och omsorg om äldres sexualitet och rätt till ett privatliv, inte
1723 minst på äldreboenden och inom äldreomsorgen.

1724 **2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre**

1725 Det bedöms finnas en relativt stor underrapportering av våld mot äldre kvinnor.
1726 En multinationell europeisk studie visade att äldre kvinnor i lägst utsträckning
1727 berättat för någon om våld i de fall förövaren var en partner. En del forskare

²⁶ Global Gender Gap Report (2019)

1728 menar att bristen på forskning om våld mot äldre kvinnor av en partner är en
1729 konsekvens av att frågan faller mellan två forsknings- och kunskapsområden.

1730 Bland annat Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK, konstaterar att det behövs
1731 mer forskning på våld och sexuella övergrepp mot äldre kvinnor. Äldre kvinnor
1732 har sällan varit i fokus för forskningen om våld mot kvinnor av en partner och
1733 våld av en partner har sällan varit i fokus för forskningen om våld mot äldre.
1734 Centerkvinnorna vill att mer forskning sker i syfte att hitta stöd till äldre kvinnor
1735 som utsätts för våld. Kunskapen om äldre kvinnors våldssituation måste
1736 dessutom komma personal inom socialtjänst, vård och omsorg till del.
1737 Regelbundna hembesök av mobila team är även här ett sätt att upptäcka
1738 sexuella övergrepp och annat våld som äldre utsätts för. Vi vill även se att
1739 orosanmälan kan göras då misstanke finns om att äldre utsätts för våld eller
1740 övergrepp i en relation.

1741 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1742 - Att mammografi för att upptäcka bröstcancer ska erbjudas regelmässigt
1743 och avgiftsfritt för kvinnor även över 74 år.
- 1744 - Att kvinnor som tidigare uppvisat cellförändringar med risk för
1745 livmoderhalscancer kallas för kontroll även efter 60 års ålder.
- 1746 - Att ett äldrehälsovårdsprogram med förebyggande hälsoarbete för äldre
1747 införs.
- 1748 - Att satsningar för att få fler geriatriker i Sverige genomförs och att
1749 kunskapen om kvinnors åldrande ökar.
- 1750 - Att fler kommuner ska erbjuda förenklade biståndsbedömningar så att
1751 valfriheten kan öka vad gäller innehållet i välfärdstjänsterna för äldre.
- 1752 - Att forskning och kunskap ökar om äldre kvinnors psykiska ohälsa, för att
1753 förebygga depression.
- 1754 - Att forskning på äldre kvinnors alkoholkonsumtion prioriteras och att
1755 vården vid alkoholproblematik förbättras.
- 1756 - Att äldrepsykiatri utvecklas.
1757 Att kommuner tillåts anställa läkare inom äldreomsorgen för att kunna ge
1758 adekvat vård.
- 1759 - Att nationella riktlinjer för stöd till anhöriga tas fram.
- 1760 - Att verka för att lag för vård av nära anhörig, VAN, införs som möjliggör
1761 vård av nära anhörig med ersättning från Försäkringskassan likt dagens
1762 VAB (Vård av barn).
- 1763 - Att bättre stöd ges ekonomiskt, socialt och tekniskt liksom bättre
1764 information, till anhöriga som vårdar och ger omsorg.
- 1765 - Att fler mobila arbetssätt och mobila team utvecklas, som kan besöka och
1766 vårda patienter hemma.
- 1767 - Att satsningar på välfärdsteknik inom vården prioriteras.
- 1768 - Att kunskapen ökar om äldres sexualitet och rätt till ett privatliv inom vård
1769 och omsorg, inte minst på äldreboenden och inom äldreomsorgen.
- 1770 - Att personal inom socialtjänst, vård och omsorg måste få utökad kunskap
1771 om äldre kvinnors våldsutsatthet.
- 1772 - Att mer forskning sker i syfte att hitta stöd till äldre kvinnor som utsätts
1773 för våld och sexuella övergrepp.

1774
1775
1776
1777
1778

KAPITEL 3: Strukturell frihet

Strukturer är de normer och värderingar som bygger upp hela vårt samhälle. Från informella "regler" till lagar i lagboken. Dessa strukturer påverkar individers livsutrymme, vad de får göra och vad de kan göra. Strukturerna påverkar vår frihet.

1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786

Vissa av de strukturer som formar vårt samhälle har historiskt sett varit anpassade efter mäns behov och önskemål, det så kallade patriarkatet. Den långa historien av patriarkat har påverkat och påverkar samhällssystemet så pass starkt att vi kan tala om patriarkala strukturer som lever kvar än idag. Patriarkala strukturer har starkt inflytande i allas våra liv, men det är inte den enda strukturen som ensamt påverkar en persons position i samhället eller i familjen. Patriarkatet kan ta sig uttryck på olika sätt, vissa mer synliga än andra.

1787
1788
1789
1790
1791

Strukturer påverkar individers livsutrymme. Förutom kön påverkar exempelvis sexuell läggning, etnicitet och utbildningsnivå en människas förutsättningar i samhället. Alla dessa faktorer och strukturer bidrar i slutändan till att individer blir ofria och fångas i trånga fack. Vi vill aktivt arbeta för att alla ska ha lika möjligheter, skyldigheter och rättigheter.

1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799

3.1 Jämställd rätt till frihet från våld

Patriarkatet kan vara en bidragande orsak till att vissa anser det rätt att misshandla sin partner och bestämma över en annan människa. Trots att vi lever i ett av världens mest jämställda länder så innehar män fortfarande fler höga maktpositioner i samhället. Detta får till följd att kvinnors strukturella frihet och livsutrymme ofta tenderar att vara mindre än många mäns. Detta vill Centerkvinnorna förändra. Vi vill att alla, oavsett könsidentitet, ska ha lika rätt och möjlighet till frihet.

1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809

3.1.1 Bekämpa den pågående sexualiseringen

Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder pågår en sexualisering som vidmakthåller destruktiva könsnormer om hur män och kvinnor är, bör vara och se ut. Sverige har fått kritik av FN:s kvinnokommitté för att inte sexualiseringen av kvinnor i media, reklam och i det offentliga rummet, bekämpas tillräckligt. Det räcker att gå in på flera av de största influernas konton i sociala medier för att förstå att sexualiseringen av vårt samhälle pågår. Därför behövs skarpare verktyg för att reglera och fälla dem som upprätthåller könsmaktsordningen i media och reklam. Centerkvinnorna vill införa reglering som gör det olagligt med sexistisk reklam.

1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817

3.1.2 Våld i nära relationer – ett samhällsproblem

Varje år mördas uppskattningsvis 16 kvinnor av någon de har eller har haft en nära relation med. Majoriteten av detta våld sker i hemmet. Socialstyrelsen beräknade i en rapport från 2006 att mäns våld mot kvinnor i nära relationer kostar samhället över tre miljarder kronor varje år. Siffran mer än fördubblas när mäns övriga våld mot kvinnor inkluderas, som olaga hot och våldtäkt av okänd gärningsman. Indirekta kostnader uppstår också som en följd av våldet, till exempel sjukfrånvaro och minskad arbetsförmåga.

1818 Att utsättas för våld i en nära relation innebär stora och ibland livslånga trauman
1819 för den våldsutsatta, vilket också borde avspeglas i straffsatser för brott som
1820 kvinnofridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Idag är detta inte alltid
1821 fallet. Därför vill Centerkvinnorna se att straffvärdet för dessa brott skärps och
1822 att elektronisk fotboja används i högre utsträckning vid kontaktförbud. (Läs mer i
1823 2.4.6 Motverka våld och sexuella övergrepp på äldre”)

1824 Det som leder till våld i nära relationer börjar ofta med kontrollerande beteenden
1825 och psykisk misshandel. Förövaren bryter ner självkänslan och gör att den som
1826 utsätts inte kan leva ett självständigt liv. Det kan handla om att isolera ens
1827 partner från vänner, kontrollera vad hen gör på fritiden och till och med förhindra
1828 läkarbesök. Centerkvinnorna att kontrollerande beteende kriminaliseras som i
1829 Storbritannien. Genom att kriminalisera kontrollerande beteende i nära relationer
1830 stärker vi kvinnors rätt och deras möjlighet att komma ur en destruktiv relation
1831 innan det är för sent.

1832 För att upptäcka fler tjejer och kvinnor som far illa behöver vi vara fler som
1833 reagerar och vågar se våldet. Det handlar dels om att skydda kvinnan, dels om
1834 att hindra mannen från att begå våldsbrott. Personal inom till exempel skola,
1835 hälso- och sjukvård och tandvård är skyldiga enligt lag att anmäla om de
1836 misstänker att ett barn far illa. Centerkvinnorna vill att anmälningskyldigheten
1837 för orosanmälan även ska omfatta oro för kvinnor som far illa i en nära relation,
1838 oavsett om barn finns med i bilden eller ej. Vi vill även att Polismyndigheten
1839 arbetar mer metodisk med anmälan om brott i nära relationer.
1840

1841 **3.1.3 Gör ”kön” som grund för hatbrott**

1842 Könsmaktsordningen är fortfarande påtaglig i Sverige. Studier har visat att vid
1843 en majoritet av misshandelsfall i hemmet med män som förövare och kvinnor
1844 som offer är syftet med misshandeln att uppnå eller vidmakthålla dominans över
1845 kvinnan, tysta henne, skrämna henne och ha kontroll över relationen. När män
1846 misshandlar, våldtar, mördar eller på något annat sätt begår ett brott mot en
1847 kvinna för att hon just är kvinna så är det viktigt att motivet till brottet belyses.
1848 Är syftet med brottet att vidmakthålla dominans över kvinnan, så är det ett brott
1849 mot kvinnan som hon utsätts för enbart på grund av sitt kön. Genom att
1850 klassificera detta som hatbrott kommer domstolarna kunna döma ut hårdare
1851 straff. Centerkvinnorna vill därför att i de fall där mannens syn på kvinnan ligger
1852 till grund för agerandet ska brottet klassificeras som ett hatbrott.

1853 **3.1.4 Stärk kvinnojourerna**

1854 Kvinnojourerna gör idag en stor del av det arbete som ligger på kommunerna.
1855 Trots det vet vi att många kvinnojourer kämpar med finansieringen. Det här är
1856 ett ansvar som åligger kommunerna enligt socialtjänstlagen. Kommunerna ska
1857 när som helst under dygnet kunna säkerställa att en kvinna som behöver skydd
1858 får det. När det gäller exempelvis vård av missbrukare, ett ansvar som också
1859 ligger på kommunerna och som ibland utförs av andra utövare, så behöver dessa
1860 aktörer inte kämpa för sin överlevnad och leva på kortsiktiga bidrag. Det är
1861 orimligt att kvinnojourer som utför ett synnerligen viktigt arbete, och vars arbete
1862 egentligen borde ligga på kommunen, ska behöva slåss för ekonomisk
1863 överlevnad. Vi menar att det är det offentligas skyldighet att trygga

1864 finansieringen av kvinnojourer, men att arbetet fortfarande ska bedrivas av
1865 jourerna då de besitter en unik erfarenhet och stor kompetens. Centerkvinnorna
1866 vill se att kommuner i högre utsträckning sluter långsiktiga samverkansavtal och
1867 stödjer organisationer som arbetar våldsförebyggande och med stöd till
1868 våldsutsatta. Enligt socialtjänstlagen kan akuta insatser ges omgående, utan
1869 utredning, om behov finns. Socialtjänstlagen efterföljs inte alltid på den här
1870 punkten. Vi vill att kommuner ska säkerställa skyddat boende inom ett dygn från
1871 det att anmälan inkommer eller från det att våldet upptäcks. Det handlar om liv
1872 och död. Vi vill också att personer som lever under hot eller förföljelse, eller som
1873 i övrigt har behov av skydd, enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina
1874 personuppgifter i folkbokföringsregistret.

1875 Kvinnojourernas skyddade boenden uppges vara under stor press och nästan alla
1876 kvinnojourer uppges ha tvingats neka kvinnor som sökt boende, på grund av
1877 platsbrist. Att ha möjlighet att få en egen bostad och på det sättet kunna gå
1878 vidare med livet är centralt för att kvinnor ska få tillgång till sin frihet. Därför vill
1879 Centerkvinnorna att det införs en bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och
1880 deras barn. En annan aspekt att ha med är husdjur. Förövare ger sig ofta på
1881 även husdjur som en del i maktutövandet, vilket påverkar kvinnas val att lämna
1882 en våldsam man. Därför kan det vara avgörande att det finns platser på
1883 skyddade boenden för kvinnor med husdjur.

1884 **3.1.5 Kvinnofridsteam i alla kommuner**

1885 Kommunerna är ansvariga för att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn
1886 får rätt till stöd och hjälp. Därför är det centralt att alla kommuner har
1887 handlingsplaner för ingripande vid våld i nära relationer samt att det tydliggörs
1888 vilket stöd som de våldsutsatta är berättigade till. Dessa handlingsplaner bör
1889 också ha ett tydligt fokus på systematiska våldsförebyggande insatser som
1890 kommunen ska arbeta med för att minska våldet. Det våldsförebyggande arbetet
1891 måste stärkas i både skolan och på mödravårdscentralen genom ökad
1892 information om våld i nära relationer. Vi vill att varje kommuns socialtjänst ska
1893 ha en enhet med särskild kunskap om våld i nära relation. Idag har knappt
1894 hälften av landets alla kommuner så kallade kvinnofridsteam.

1895 **3.1.6 Inför Huskurage**

1896 Att grannar reagerar när något inte verkar stämma kan vara livsavgörande. Vi
1897 vill därför att alla kommuner inför Huskurage i sina kommunala bostäder, som
1898 ett sätt att uppmuntra till civilkurage och förebygga våld som sker i hemmet.
1899 Huskurage är en metod framtagen av föreningen med samma namn. Metoden
1900 syftar till att grannar ska våga uppmärksamma då de misstänker att de hör att
1901 våld sker i bostadshuset. I det våldsförebyggande arbetet är det också av
1902 yttersta vikt att det möjliggörs för personer som har våldsproblem, men inte är
1903 dömda, att få rätt till vård och behandling.

1904 **3.1.7 Lex-Lotta behövs**

1905 Polisen och kommunen har idag en stark samverkan när det gäller frågan om
1906 våld i nära relation. Det är särskilt viktigt att denna samverkan konkretiseras i
1907 samverkansavtal. För att fortsätta stärka detta arbete och säkerställa att stödet
1908 som ges blir mer enhetligt vill Centerkvinnorna även se att det införs

1909 kvinnofridshus i varje region. Där ska kvinnor kunna få samlad hjälp och stöd då
1910 både polis, socialtjänst och vård kan finnas under samma tak.

1911 Vid flera fall då kvinnor mördats har det i efterundersökningarna framkommit att
1912 kvinnorna i tidigare skeden gjort ett eller flera försök att anmäla förövaren. Det
1913 bör därför ses som ett stort misslyckande av samhället att det dödliga våldet inte
1914 har kunnat förebyggas. Centerkvinnorna vill därför inrätta en Lex-
1915 Lottalagstiftning, där det bör ingå en lagskärpning för myndigheters samverkan,
1916 samt att det tillsätts en haverikommission som granskar ärenden där kvinnor
1917 dödats av en närstående. Lex-Lottalag är ett initiativ som togs av ideella krafter
1918 efter det uppmärksammade mordet på Lotta Rudholm 2016. Lex-
1919 Lottalagstiftningen innehåller en rad åtgärder med syfte att stärka skyddet för
1920 kvinnor som upplever våld i nära relation. En Lex-Lottalagstiftning kan även
1921 innehålla skrivningar som gör att dessa typer av brott faller under allmänt åtal,
1922 vilket skulle innebära att en åklagare ska fortsätta en förundersökning trots att
1923 den brottsutsatta inte medverkar. Detta kan hjälpa många av de kvinnor som
1924 skräms till tystnad och drar tillbaka sina vittnesmål.

1925 **3.1.8 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet**

1926 Under hösten 2017 synliggjorde det virala uppropet #metoo övergrepp och
1927 strukturer som Centerkvinnorna länge har påtalat. I stort sett alla branscher
1928 publicerade sina egna upprop och vittnesmålen flödade. Frågan om sexuella
1929 trakasserier på arbetsplatsen hamnade på både näringslivets och politikens
1930 dagordningar. Det har lett till en ökad kännedom bland allmänheten och
1931 arbetsgivare. Centerkvinnorna är optimistiska, men vi anser att det återstår
1932 mycket arbete för att förändra strukturer och attityder som möjliggör sexuella
1933 trakasserier.

1934 Vi anser att tryggheten behöver stärkas för dem som utsätts för sexuella
1935 trakasserier eller övergrepp på arbetsplatsen. Alla har rätt att känna sig trygga
1936 på jobbet. Ingen ska behöva utstå trakasserier eller sexuellt ofredande vare sig
1937 av sina chefer eller kollegor. Samtidigt vet vi att sexuella trakasserier och andra
1938 oönskade beteenden är vanligt i arbetslivet. Ingen bransch är skonad. Vi vill att
1939 arbetsgivare ska ha tydliga riktlinjer för hantering av sexuella trakasserier på
1940 arbetsplatsen. Vi anser att en grundlig och skyndsam utredning inte får ta längre
1941 tid än sex månader samt att det måste bli enklare att avskeda en person som
1942 trakasserat. Efter en skriftlig varning och en möjlighet att bättra sig ska
1943 arbetsgivaren inte behöva undersöka möjlighet till omplacering av en
1944 arbetstagare som trakasserar. Om trakasserierna fortgår måste snarare
1945 uppsägning eller avsked vara nästa steg.

1946 Inte ens efter #metoo prioriterade myndigheterna arbetet mot sexuella
1947 trakasserier i tillräckligt hög utsträckning. Centerkvinnorna vill att samtliga
1948 statliga myndigheter åläggs att inventera arbetsmiljön och stärka arbetet för att
1949 förebygga sexuella trakasserier. Också kommuner, regioner och
1950 arbetsmarknadens parter skulle kunna föregå med gott exempel och arbeta än
1951 mer förebyggande för att förhindra förekomsten av sexuella trakasserier i
1952 arbetslivet.

1953 **3.1.9 Alla som ska arbeta med våldsutsatta borde få utbildning**
1954 Idag ges ytterst få kurser i våld i nära relationer på grundnivå i yrkesutbildningar
1955 hos de professioner som ofta möter de våldsutsatta. Utbildningsinsatserna riktar
1956 sig ofta istället till redan färdigutbildad personal, som har valt att arbeta specifikt
1957 med frågan. Därför bör ett starkare utbildningsfokus i dessa frågor finnas redan
1958 på grundutbildningsnivå.

1959 De senaste åren har allt fler yrkesgrupper, såsom tandsköterskor med flera, fått
1960 upp ögonen för våld i nära relationer. Centerkvinnorna anser att allt fler
1961 yrkesgrupper i samhället borde utbildas i att upptäcka och förhindra våld mot
1962 kvinnor, då det är ett stort samhällsproblem. Nationellt Centrum för Kvinnofrids,
1963 NCK:s, webbutbildning borde därför bli tillgänglig för fler yrkesgrupper. Därför
1964 vill Centerkvinnorna öka NCK:s grundanslag kraftigt.

1965 **3.1.10 Undvik att 2-årsregeln blir ett maktmedel**
1966 Enligt utlänningslagen kan människor som invandrat till Sverige i syfte att ingå
1967 en samborelation eller äktenskap enbart få tillfälligt uppehållstillstånd. Syftet
1968 med detta är att förhindra skenäktenskap. Det innebär att den part som
1969 invandrat till Sverige för att ingå en relation kan få permanent uppehållstillstånd
1970 efter två år med förutsättning att förhållandet kvarstår annars riskerar denna
1971 part att utvisas. Det finns dock undantag från den så kallade 2-årsregeln, till
1972 exempel att den invandrade parten eller dennes barn blivit utsatt för våld eller
1973 annan allvarlig kränkning av den andra parten. Som kvinnoförbund är det viktigt
1974 att säkra kvinnors rättigheter, oavsett medborgarskap eller ursprung.
1975 Centerkvinnorna vill verka för att prövningar av våldsregeln ska vara likartade
1976 överallt och bygga på relevant kunskap om våldet och inte subjektiva
1977 bedömningar. Om relationen upphör ska tillfälligt uppehållstillstånd ges i två år
1978 med krav på sysselsättning. Centerkvinnorna vill även verka för att personer
1979 som får uppehållstillstånd via äktenskap/partnerskap ska ha möjlighet att få
1980 uppehållstillstånd prövat på egna skäl redan från start.

1981 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 1982 - Att statliga myndigheter, kommuner och regioner ska åläggas att stärka
- 1983 arbetet för att förebygga sexuella trakasserier.
- 1984 - Att det ska införas kvinnofridshus i alla regioner.
- 1985 - Att införa regleringen som gör det olagligt med sexistisk reklam.
- 1986 - Att varje kommun ska ha en enhet med särskild kompetens om våld i
- 1987 nära relation.
- 1988 - Att kontrollerande beteende kriminaliseras.
- 1989 - Att kön läggs till som grund för hatbrott.
- 1990 - Att anmälningsskyldigheten för orosanmälan även ska omfatta oro för
- 1991 vuxna som far illa i en nära relation.
- 1992 - Att kommuner ska säkerställa skyddat boende inom ett dygn från att
- 1993 anmälan inkommer eller från det att våldet upptäcks.
- 1994 - Att det införs en bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och deras barn.
- 1995 - Att personer som lever under hot eller förföljelse, eller som i övrigt har
- 1996 behov av skydd, enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina
- 1997 personuppgifter i folkbokföringsregistret.

- 1998 - Att principen om Huskurage ska införas i alla kommunala bostadsbolag
- 1999 och att privata bostadsbolag ska uppmuntras att införa densamma.
- 2000 - Att det ska införas en så kallad Lex-Lottalagstiftning.
- 2001 - Att elektronisk fotboja ska användas i högre utsträckning vid
- 2002 kontaktförbud.
- 2003 - Att kvinno-, tjej- och ungdomsjourer ska få en långsiktig finansiering.
- 2004 - Att kommuner i större utsträckning sluter långsiktiga samverkansavtal
- 2005 med tjej- och kvinnojourer.
- 2006 - Att målsättningen för en utredning om sexuella trakasserier är att den
- 2007 ska ske skyndsamt och företrädelsevis färdigställas inom sex månader.
- 2008 - Att arbetstagare som har begått sexuella trakasserier enklare ska kunna
- 2009 avskedas istället för omplaceras.
- 2010 - Att NCK:s grundanslag utökas kraftigt.
- 2011 - Att verka för att personer som får uppehållstillstånd via äktenskap eller
- 2012 partnerskap ska ha möjlighet till att få uppehållstillstånd prövat på egna
- 2013 skäl redan från start.
- 2014 - Att verka för att prövningar av våldsregeln ska vara likartade överallt och
- 2015 bygga på relevant kunskap om våldet och inte subjektiva bedömningar.

2016 **3.2 Jämställd rätt till frihet från hedersrelaterat våld och**

2017 **förtryck**

2018 Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kräver strukturellt och långsiktigt

2019 arbete samt att hela samhället kraftsamlar på flera olika nivåer samtidigt. Som

2020 liberala feminister står vi upp för människors frihet och egna val, oavsett

2021 bakgrund och religiös tillhörighet. Arbetet för att motverka hedersrelaterat våld

2022 och förtryck är en av vår tids viktigaste jämställdhetsfrågor och har sin grund i

2023 de mänskliga fri- och rättigheterna. Därför är det angeläget att värna om

2024 demokrativillkoret och förhindra att skattemedel går till trossamfund, skolor och

2025 organisationer som hindrar bekämpandet av hedersrelaterat våld och förtryck.

2026

2027 Vad som stipulerar denna heder kan vara olika, men har ofta en stark koppling

2028 till patriarkala normer och strukturer såsom kontroll av sexualitet.

2029 **3.2.1 Bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck**

2030 Att både barn och vuxna lever under hedersrelaterat våld och förtryck vet vi, och

2031 vi vet att det måste förebyggas och bekämpas skyndsamt. Såväl pojkar och män

2032 som flickor och kvinnor kan vara förövare. En och samma person kan vara både

2033 offer för och utövare av våld och förtryck mot någon annan. Att någon

2034 kontrollerar ens sms, att inte ha rätt att gå på restaurang med vänner, eller att

2035 tvingas gifta sig mot sin vilja är bara några exempel på vad hedersrelaterat våld

2036 och förtryck kan vara.

2037 Det som skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från exempelvis våld i nära

2038 relationer är framför allt att det hedersrelaterade våldet ofta har ett kollektiv

2039 som stöttar och uppmuntrar förövaren eller förövarna. Det kan vara hela släkter

2040 eller delar av slakten som på olika sätt utövar våld, kontroll och förtryck. Våldet

2041 drabbar flickor, pojkar och HBTQ personer. Forskning visar ett samband mellan

2042 religiositet och hedersrelaterat våld och förtryck. Däremot finns det inte något

2043 samband mellan våldsutövande och någon specifik religion. Hedersförtryck
2044 förekommer med andra ord inom många kulturer och religioner.

2045 **3.2.2 Höj kunskapsnivån kring hedersvåld**

2046 Det finns fortfarande ingen nationell statistik över hur omfattande det
2047 hedersrelaterade våldet är, vilket försvårar arbetet. Centerkvinnorna vill därför
2048 att nationell statistik tas fram över hur utbrett hedersvåldets är. Enligt det
2049 nationella kompetensteamet, som ligger under länsstyrelsen i Östergötland, finns
2050 det omfattande kunskapsbrister men också stora variationer i hur myndigheter
2051 och kommuner följer och tolkar befintlig lagstiftning på området. Kunskapsluckor
2052 och felaktiga beslut kan utsätta individen för direkt fara, vilket har påvisats i
2053 flera fall. Centerkvinnorna vill se ökad kunskap och effektiva verktyg för personal
2054 som möter unga tjejer och killar som riskerar att utsättas för våld och förtryck i
2055 hederns namn. Genom att upptäcka och prata om problematiken kan fler flickor
2056 och pojkar få möjlighet att leva ett liv i frihet. Vi vill även att en nationell
2057 omfattande kunskapshöjning genomförs hos alla kommuner och myndigheter
2058 kring hedersrelaterat våld och förtryck. Detta för att säkerställa kvalitativt stöd,
2059 oavsett var personen bor.

2060 Centerkvinnorna vill att riktlinjer tas fram för hur individer utsatta för
2061 hedersrelaterat våld och förtryck ska bemötas av socialtjänsten. Vi vill också se
2062 ökad kunskap hos polis, åklagare och domstolsväsende samt personal inom
2063 vården. Vi vill även att det tas fram nationella riktlinjer för kommuner och
2064 myndigheter till stöd för mottagande och hantering av ärenden som rör
2065 ensamkommande flickor.

2066 **3.2.3 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap**

2067 Ingen flicka ska behöva leva som gift. Vi vet dock att ensamkommande flickor,
2068 nyanlända barn och kvinnor runt om i landet, tvingas leva i ett
2069 äktenskapsliknande förhållande eller i ett i övrigt otryggt sammanhang. Utöver
2070 behovet av stärkt kompetens hos kommunerna så behövs det även ett starkare
2071 skydd för att hämta hem och skydda de barn som förs ut ur landet. Därför
2072 välkomnar Centerkvinnorna att utreseförbud nu kan ges vid misstanke om att
2073 barn ska föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller att könsstympas.
2074 Centerkvinnorna vill se ett införande av en så kallad "Forced Marriage Unit",
2075 FMU, en särskild enhet mot tvångsäktenskap, likt den som finns i Storbritannien.
2076 FMU är en särskild enhet mot tvångsäktenskap, ett samarbete mellan brittiska
2077 inrikes- och utrikesdepartementet, som ansvarar för att ta hem barn som förs ut
2078 ur landet för att tvingas till exempelvis tvångsgifte eller könsstympning. Det ska
2079 vara möjligt att genomföra förhör på ambassader om barn tvingas utomlands för
2080 att ingå äktenskapsliknande förhållanden eller när flickor riskerar att utsättas för
2081 könsstympning. Centerkvinnorna välkomnar att svensk lagstiftningen har stärkts
2082 kring barnäktenskapsbrott och att även underlåtenhet blir straffbart.

2083 **3.2.4 Motverka könsstympning och oskuldskontroller**

2084 Enligt svensk lag är det olagligt med könsstympning av flickor och kvinnor. Vi vet
2085 dock att detta trots allt sker. Könsstympning har inte någon medicinsk grund och
2086 innebär att större eller mindre delar av de yttre kvinnliga könsorganen tas bort
2087 eller skadas. Ingreppen görs oftast utan bedövning. Ingreppet kan ha gjorts
2088 innan flickan kom till Sverige, hon kan ha tvingats från Sverige till ett annat land

2089 för att genomgå könsstympningen eller så kan ingreppet ha skett dolt i Sverige.
2090 Svenska myndigheter har ansvar både för att professionellt bemöta, ge vård och
2091 omsorg till de flickor och kvinnor som blivit könsstympade samt att förebygga
2092 könsstympning.

2093
2094 Könsstympning av flickor och kvinnor genomförs till stor del för att kontrollera
2095 deras kroppar och sexualitet. Detsamma gäller så kallade "oskuldkontroller",
2096 där en flicka eller kvinna blir undersökt i sitt underliv mot sin vilja. Det är ett
2097 grovt sexuellt övergrepp och ett brott mot mänskliga rättigheter. Dessa
2098 övergrepp har bland annat att göra med föreställningen att mäns och familjers
2099 heder beror på kvinnors och flickors sexuella beteende. Könsstympning är en
2100 fruktansvärd tradition som bärs vidare av föräldrarna. Ofta är barnet litet när
2101 ingreppet sker, men det sociala trycket på barnet att inte berätta är stort genom
2102 hela livet. Centerkvinnorna vill arbeta med informationsinsatser gentemot
2103 föräldrar i syfte att förebygga könsstympning. Vi vill även att livslång anonymitet
2104 i rättsprocessen tillämpas för offren för att stödja dem som idag inte vågar
2105 anmäla.

2106 Centerkvinnorna vill också se ett starkare informationsuppdrag både till elev- och
2107 ungdomshälsan och till skolan när det gäller att informera om könsstympning, så
2108 kallade "oskuldkontroller" och barnets rättigheter. Vi vill att elev- och
2109 ungdomshälsans uppdrag stärks så att de aktivt ställer frågor som kan bidra till
2110 att upptäcka eventuella övergrepp. Vi vill även att alla som behöver ska ha rätt
2111 att få klitoris rekonstruerad samt att alla regioner måste säkerställa att berörda
2112 patienter får remiss för sådan åtgärd.

2113 **3.2.5 Stärkt skydd för dem som lever under hedersförtryck**

2114 Centerkvinnorna vill se stärka kunskaps- och utbildningsinsatser kring
2115 hedersrelaterat våld och förtryck. För att förbättra stödet till utsatta för
2116 hedersrelaterat våld och förtryck vill Centerkvinnorna att idén om kvinnofrids-
2117 och barnahus, som idag samlar polis, rättsväsende, socialtjänst och vård, också
2118 ska användas för att personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck
2119 ska få det stöd och den hjälp som de har rätt till. Vidare vill vi att möjligheten till
2120 stärkt skydd för flickor, kvinnor, pojkar och män som lever under hedersförtryck
2121 utreds.

2122 Det finns rättsfall där journaler delats inom en familj eller släkt av obehörig
2123 sjukvårdspersonal i syfte att få tillgång till känslig information. Det är en allvarlig
2124 kränkning av integriteten och har försatt offret i fara. Centerkvinnorna vill att
2125 regionerna tydligare informerar om brottets allvar till sina anställda och
2126 säkerställer att obehörig sjukvårdspersonal inte får tillgång till journaler utan
2127 samtycke från patient. Centerkvinnorna vill att anhörigvårdare går igenom en
2128 enklare granskningsprocess för att säkerställa att den vårdades rättigheter
2129 tillgodoses. Personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och
2130 även unga med NPF-diagnoser, är exempel på grupper som skulle kunna vara
2131 extra utsatta vid vård av anhörig.

2132 **3.2.6 Hedersrelaterat våld och förtryck som egen brottsrubricering**

2133 Att utsätta någon för hedersrelaterat våld och förtryck är brottsligt. Om heder är
2134 ett motiv till brott kan det numera leda till straffskärpning. De senaste åren har

2135 insatser genomförts för att förebygga och bekämpa brottsligheten, men det
2136 krävs mycket mer för att visa brottets allvar. Centerkvinnorna vill att
2137 hedersrelaterat våld och förtryck också får en egen brottsrubricering.

2138 **3.2.7 Ökad tydlighet i förskola och skola**

2139 Skolan är en plats där barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och
2140 värden. Utbildningen ska också "förmedla och förankra respekt för de mänskliga
2141 rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska
2142 samhället vilar på"²⁷. Centerkvinnorna vill att Skolinspektionen ska ha större
2143 befogenheter att stänga skolor som bryter mot detta.

2144 För att upptäcka och skydda barn från hedersrelaterat våld och förtryck behöver
2145 skolpersonal få ökad kunskap. Centerkvinnorna vill att alla skolor ska ha en
2146 handlingsplan för hur skolan arbetar förebyggande, upptäckande och stödjande
2147 vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck. Likaså måste skolan veta hur
2148 den ska agera vid misstanke inför ett skollov om bortgifte eller så kallade
2149 uppfostringsresor. Alla barn i Sverige har rätt till utbildning och skolhuvudmän
2150 bär ansvar för att säkerställa att barn går i skolan från och med det år de fyller
2151 6 år. Här har skolhuvudmannen ett skolpliktsansvar. Även fristående skolor ska
2152 anmäla till skolhuvudman vid olovlig frånvaro. Centerkvinnorna vill att
2153 kommuner säkerställer sitt skolpliktsansvar samt att kommunen ska rapportera
2154 när det finns misstanke om att barn förs bort.

2155 Hedersrelaterat våld och förtryck yttrar sig i många olika typer av kontroll och
2156 våldsutövningar. I vissa fall är slöjan ett uttryck för förtryck och ett medel för att
2157 kunna kontrollera flickor och kvinnor, och i de fallen kommer vi alltid motarbeta
2158 tvång. Slöja är dock även ett plagg som många frivilligt väljer att bära utifrån
2159 religiös övertygelse. En religiös övertygelse kan både barn och vuxna ha.
2160 Samtidigt som religionsfriheten är central är det lika viktigt att värna om
2161 individers rätt att avsäga sig en religion, värna allas rätt till yttrandefrihet och
2162 rätt att leva i trygghet. När det gäller slöja på barn i skolan stödjer
2163 Centerkvinnorna Skolverkets rekommendationer som säger att pedagoger ska ha
2164 rätt att förbjuda elever att bära heltäckande slöja i situationer när så bedöms
2165 nödvändigt. Det är viktigt att lagstiftningen värnar flickors rätt att vara barn och
2166 står upp för dessa flickor när slöjan är ett uttryck för förtryck. Skolverkets
2167 rekommendationer lutar sig enbart mot praktiska hinder i undervisningen och är
2168 inte tillräckligt tydligt vad gäller individens fria val. Därför vill vi se en större
2169 tydlighet i skollagen så att lärare och rektorer, med lagen i ryggen, ska ha en
2170 större möjlighet att förbjuda slöja i skolan vid förtryck och tvång i hederns namn.
2171 Vi vill att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i
2172 förlängningen även Skolverkets rekommendationer till förskola och grundskola.

2173 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2174 - Att både barns och vuxnas rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och
2175 religionsfrihet respekteras.

²⁷ Skollag (2010:800) 1 kap. §4

- 2176 - Att informationsuppdraget till elev- och ungdomshälsan samt skolan
2177 stärks när det gäller att informera om könsstympning, oskuldskontroller,
2178 tvångsäktenskap och barnets rättigheter.
2179 - Att livslång anonymitet införs för offer för könsstympning.
2180 - Att alla som behöver ska ha rätt att få klitoris rekonstruerad och att alla
2181 regioner ska säkerställa att patienter får remiss för en sådan åtgärd.
2182 - Att informationsinsatser gentemot vårdnadshavare i syfte att förebygga
2183 könsstympning genomförs.
2184 - Att oskuldskontroller likställs med sexualbrott.
2185 - Att en kartläggning görs och att nationell statistik tas fram gällande
2186 hur utbrett hedersvåldet är.
2187 - Att anhörigvårdare går igenom en enklare granskningsprocess för att
2188 säkerställa att den vårdades rättigheter tillgodoses.
2189 - Att all förskole- och skolpersonal ska få kunskap om hedersrelaterat våld
2190 och förtryck.
2191 - Att alla skolor ska ha en handlingsplan för hur skolan arbetar
2192 förebyggande, upptäckande och stödjande vid misstanke om
2193 hedersrelaterat våld och förtryck.
2194 - Att det ska genomföras en nationell omfattande kunskapshöjning hos alla
2195 kommuner och myndigheter kring hedersrelaterat våld och förtryck.
2196 - Att hedersrelaterat våld och förtryck får en egen brottsrubricering.
2197 - Att kunskaperna om hedersrelaterat våld och förtryck ska öka genom
2198 utbildning av all anställd personal inom rättsväsendet.
2199 - Att inom ramen för skolpliktsansvaret ge skolhuvudmän i uppdrag att
2200 årligen rapportera antalet barn som har eller som det finns stark
2201 misstanke om att de har förts bort.
2202 - Att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i
2203 förlängningen även Skolverkets rekommendationer avseende slöja i
2204 förskola och grundskola.
2205 - Att skattemedel inte ska gå till trossamfund och organisationer som
2206 undergräver demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga
2207 rättigheter.
2208 - Att en särskild enhet mot tvångsäktenskap införs, likt den som finns i
2209 Storbritannien (benämns där Forced Marriage Unit).
2210 - Att det ska tas fram nationella riktlinjer till alla landets kommuner i
2211 hanteringen av ärenden som rör ensamkommande flickor.
2212 - Att utredning tillsätts för att se över lämplig straffpåföljd för föräldrar
2213 som inskränker barnets rätt till utbildning inom ramen för skolplikt.
2214 - Att det ska genomföras en nationell omfattande kunskapshöjning hos
2215 alla myndigheter, regioner och kommuner kring hedersrelaterat våld
2216 och förtryck.
2217

3.3 Jämställd maktfördelning

2218 Att kvinnor och män ska ha lika möjlighet till makt och inflytande borde vara en
2219 självklarhet i ett av världens mest jämställda länder. Trots det har vi en bit kvar
2220 innan målet är nått. En jämställd maktfördelning kräver också ett jämställt
2221 ägande och ekonomiskt inflytande för både kvinnor och män.
2222

2223 **3.3.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser**
2224 Kvinnor är fortsatt underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna.
2225 På region- och riksdagsnivå ser det bättre ut. I offentligt styrda bolag ser vi
2226 också att ytterst få ledamöter är kvinnor. Detta visar tydligt att vi inte kan vara
2227 nöjda och att vi måste fortsätta vårt arbete för ökad jämställd maktfördelning.

2228 Centerkvinnorna vill att andelen kvinnor och män ska vara lika i statliga,
2229 regionägda och kommunala bolagsstyrelser. Vi vill också se satsningar på
2230 styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser.

2231 **3.3.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag**

2232 En jämställd maktfördelning är central ur flera olika aspekter. Dels är det viktigt i
2233 en demokrati att de folkvalda representerar folket. Dels sänder det viktiga
2234 signaler om jämställdhet till framtida generationer. Genom att fler barn växer
2235 upp i ett samhälle där alla individer har lika möjligheter till makt och inflytande
2236 kan vi förändra historiska normer och strukturer. Det är därför viktigt att
2237 valberedningar tar hänsyn till jämställdhet i sitt arbete.
2238

2239 Politiken är en av de mest jämställda sektorerna, men ser man till den reella
2240 jämställdheten så råder det stora könsskillnader. Kvinnor möter bland annat
2241 högre krav, utsätts för sexualiserade kommentarer, trakasserier, hot och våld
2242 och hoppar av sina politiska uppdrag i större utsträckning än män.²⁸ Detta är
2243 allvarligt för vår demokrati. Centerkvinnorna vill att samtliga partier ska arbeta
2244 aktivt för att möjliggöra fler kvinnor på förtroendeuppdrag, oavsett politisk nivå.
2245 Vi vill att alla ska ha goda förutsättningar att ta politiska uppdrag. Därför vill vi
2246 också att uppdragen ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att
2247 kombinera med både arbets- och familjeliv.

2248 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2249 - Att andelen kvinnor och män ska vara lika i statliga, regionägda och
- 2250 kommunala bolagsstyrelser.
- 2251 - Att satsningar på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser genomförs.
- 2252 - Att fler kvinnor får förtroendeuppdrag, oavsett politisk nivå.
- 2253 - Att politiska uppdrag ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att
- 2254 kombinera med både arbets- och familjeliv.

2255 **3.4 Jämställd utbildning**

2256 Skolan utgör i hög grad grunden för individers kunskapsinhämtande, men det är
2257 också här som många formas till demokratiska samhällsmedborgare. Att skolan
2258 är jämställd och präglas av genus- och normkritisk pedagogik är därför extra
2259 viktigt. Centerkvinnorna vill att all undervisning och relevant material i skolan
2260 ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv, samt att all personal ska
2261 utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv. Vi kommer även verka för att
2262 grundskolan inte vidmakthåller patriarkala strukturer som påverkar barn och
2263 ungas möjligheter i livet.

²⁸ Jämställdhetsmyndigheten (2019) "Kvinnor har det tuffare än män i politiken"

2264 **3.4.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet**

2265 Skolan lägger grunden för många ungas framtida val av yrke. Därför är det
2266 viktigt att skolan är en tydlig motvikt mot en könssegregerad arbetsmarknad och
2267 visar att kön är irrelevant när det gäller val av yrke. Det är viktigt att ge elever
2268 kunskap och möjlighet att kunna driva företag. Därför vill Centerkvinnorna se att
2269 kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap blir tillgängligt för
2270 fler elever genom att det blir en del i samtliga gymnasieprogram och i
2271 grundskolan. Vi ser gärna att det redan i förskolan arbetas med entreprenörskap
2272 och förståelse för företagande, samt att möjligheten att starta UF-företag ska bli
2273 en del i samtliga gymnasieprogram.

2274 **3.4.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor**

2275 Utbildning ska löna sig, för alla, oavsett könsidentitet. En analys från
2276 expertnätverket Lönelotsarna²⁹, som stödjer organisationer i deras arbete för en
2277 lönebildning på sakliga grunder, visar dock att utbildning lönar sig mer för män.
2278 Kvinnor har i regel lägre lön än män inom varje utbildningsnivå i både den
2279 privata och offentliga sektorn. Det är oacceptabelt att utbildning inte lönar sig i
2280 lika hög utsträckning för kvinnor som för män. Enligt lag ska lönekartläggningar
2281 ske årligen i syfte att uppmärksamma, åtgärda och förhindra att kön avgör
2282 lönen. Den lagen efterlevs emellertid dåligt. Diskrimineringsombudsmannens,
2283 DO:s, roll i detta måste bli mer aktiv, då ansvaret för att lagen efterlevs ligger
2284 där.

2285 Centerkvinnorna vill därför se att DO ökar sin tillsyn, rådgivning och utbildning
2286 inom området. Vi vet att av de få män som utbildar sig inom kvinnodominerade
2287 branscher så är det inte många som väljer att stanna kvar. En stor anledning
2288 tros vara att lön och löneutveckling generellt är lägre inom kvinnodominerade
2289 branscher. Alla förlorar på en könssegregerad arbetsmarknad.

2290 **3.4.3 En mer jämställd akademi**

2291 Att utbildning ska löna sig kan dels handla om möjlighet till lika lön, dels att det
2292 ska vara möjligt att fortsätta sin karriär inom utbildningsväsendet. Trots att fler
2293 kvinnor än män studerar på universitetets kandidat- och magisterprogram så är
2294 forskare och professorer på universiteten fortfarande övervägande män. Därför
2295 vill Centerkvinnorna att fler kvinnor ska rekryteras till forskartjänster samt att
2296 nätverk skapas för kvinnliga forskare och forskarstudenter, inte minst inom
2297 mansdominerade områden. Vi vill också understryka vikten av att
2298 forskningsmedel fördelas utifrån tydliga regelverk och uppföljningssystem fria
2299 från diskriminering. Vi vill även att forskning med jämställdhetsperspektiv, där så
2300 är möjligt, premieras vid fördelning av anslag.

2301 Sveriges akademiska karriärsystem får ofta kritik för att vara otryggt och
2302 oförutsägbart. I en rapport från Vetenskapsrådet 2015 jämförs
2303 anställningsförhållanden för kvinnor och män inom högskolan och där framgår
2304 att kvinnor i något högre utsträckning än män har en tidsbegränsad anställning.
2305 För att säkerställa kvinnors möjlighet att doktorera eller göra forskningskarriär,
2306 samtidigt som deras trygghet att kunna vara föräldralediga och sjukskrivna vid

²⁹ Lönelotsarna (2020) "Strukturella löneskillnader"

2307 behov säkras, behövs fler och tryggare anställningsformer inom forskningen och
2308 möjlighet till tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären.

2309 På samma sätt som utbildning på grundskole- och gymnasienivå ska präglas av
2310 ett genus- och normkritiskt perspektiv ska även högre utbildningar och lärosäten
2311 göra det, vilket kommer höja utbildningens kvalitet. När det inte sker ska
2312 lärosäten kunna förlora sin examinationsrätt.

2313 **3.4.4 Sex- och relationsundervisningen behöver förbättras**

2314 Genom att diskutera normer, värderingar, genus, lag och rätt inom ämnet sex-
2315 och relationskunskap skulle ungas kunskap om såväl kroppen som relationer
2316 öka, men diskussionerna skulle också kunna fungera brottsförebyggande. Vi vet
2317 att många unga idag är besvikna på den sex- och relationsundervisning som idag
2318 ges i skolan.

2319 Sexualundervisningen behöver därför förbättras och anpassas efter ungas behov
2320 idag. En bristfällig sexualundervisning drabbar alla och kan bidra till att en
2321 våldtäktskultur fortlever. Machokulturen tillsammans med pornografi riskerar att
2322 visa en ensidig och ofta felaktig bild av sex och relationer. Hårdast drabbas
2323 flickor, då de i högst utsträckning utsätts för sexualbrott. De hämmas även i sitt
2324 sexuella utforskande på grund av de begränsande normer som idag finns kring
2325 kvinnors sexualitet. Centerkvinnorna vill därför att sexualkunskap, formellt sex-
2326 och relationsundervisning, blir ett enskilt och obligatoriskt ämne med en tydlig
2327 läroplan där normer, värderingar, relationer och befintlig lagstiftning ska
2328 diskuteras men även pornografins påverkan på individer, relationer och
2329 samhällen. Vi vill även se en ökad samverkan mellan skola och
2330 ungdomsmottagning samt att bättre material och metoder tas fram för att stödja
2331 lärare att kunna samtala kring pornografins konsekvenser med elever.

2332 **3.4.5 Böter för skolor som inte agerar mot sexuella trakasserier 2333 och övergrepp**

2334 Skolan är en plats som inte bara är kunskapens högberg, utan även den
2335 vanligaste brottsplatsen när det gäller anmälda fall av sexuellt våld mot unga.
2336 Att bli tafsad på i korridoren, bli kallad könsord i klassrummet eller utstå hat och
2337 hot på nätet, är vardag för många ungdomar i skolan, en verklighet som
2338 knappast skulle tolereras på en vanlig arbetsplats. Trakasserier sker både
2339 fysiskt i skolan och på internet, vilket ställer krav på ett aktivt och förebyggande
2340 värdegrundsarbete i skolorna. Värdegrundsarbetet syftar till att stävja och
2341 förebygga kränkningar, hat och hot, för såväl off- som onlinemiljöer.

2342 Det finns fortfarande stor okunskap om omfattningen av våldet mot barn i
2343 skolan. Därför vill vi att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella
2344 trakasserier i skolan kartläggs. Utöver detta vill vi att det ska bli lättare att flytta
2345 de elever som utsatt andra elever för trakasserier eller övergrepp och att skolor
2346 som inte agerar mot sexuella trakasserier ska kunna åläggas vite eller stängas
2347 ned. Vi vill att Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska
2348 agera mot sexuella trakasserier och övergrepp, samt utvecklar en
2349 "visselblåsarfunktion" som alla huvudmän ska införa, samt årligen redovisar
2350 antalet anmälningar öppet.

2351 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2352 - Att all skolundervisning och relevant skolmaterial ska präglas av ett genus- och
2353 normkritiskt perspektiv.
- 2354 - Att förskole- och skolpersonal ska utgå från ett genus- och normkritiskt
2355 perspektiv i sina verksamheter.
- 2356 - Att kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap ska bli en del i
2357 samtliga gymnasieprogram och i grundskolan och att möjligheten att starta UF-
2358 företag ska bli en del i samtliga gymnasieprogram.
- 2359 - Att Diskrimineringsombudsmannen ska öka sin tillsyn, rådgivning och
2360 utbildning kring jämställda löner.
- 2361 - Att högre utbildning ska präglas av ett genus – och normkritiskt perspektiv.
- 2362 - Att forskning med jämställdhetsperspektiv, där så är möjligt, ska premieras vid
2363 fördelning av anslag.
- 2364 - Att fler kvinnor utses till professorer inom högre utbildning.
- 2365 - Att det blir fler trygga anställningsformer inom forskningen och möjlighet till
2366 tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären.
- 2367 - Att grundskolans sex- och relationskunskap införs som ett enskilt och
2368 obligatoriskt ämne och även ska beröra pornografi kopplat till jämställdhet,
2369 hälsa, normer och allas lika rätt och värde.
- 2370 - Att vikten av ett tydligt, förebyggande värdegrundsarbete i skolorna, i såväl
2371 offline- som onlinemiljöer, synliggörs.
- 2372 - Att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan ska
2373 kartläggas.
- 2374 - Att Skolinspektionen ska kunna ålägga vite och därefter stänga ned skolor som
2375 undergräver demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter samt
2376 skolor som underlåter att agera mot sexuella trakasserier.
- 2377 - Att Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska agera mot
2378 sexuella trakasserier och övergrepp och en "visselblåsarfunktion" som alla
2379 huvudmän i sin tur ska införa, samt årligen redovisar antalet anmälningar
2380 offentligt.
- 2381 - Att det ska bli lättare att flytta elever som utsatt andra elever för sexuella
2382 trakasserier eller övergrepp.

2383 **3.5 Jämställd samhällsplanering**

2384 Att alla oavsett kön känner sig trygga med att röra sig fritt i det offentliga
2385 rummet är centralt för den enskilda individens frihet, men också för
2386 jämställdheten. Idag vet vi att kvinnors upplevda otrygghet i det offentliga
2387 rummet ökar, även om brottsligheten i sig inte gör det.

2388 **3.5.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet**

2389 Otryggheten är något som vi måste ta på allvar. För att öka tryggheten i det
2390 offentliga rummet vill Centerkvinnorna möjliggöra att fler aktiva och närvarande
2391 poliser tjänstgör vid offentliga evenemang, ökad kameraövervakning där så
2392 krävs och fler utredare som kan ta eventuella anmälningar vidare. Vi vill också
2393 att belysning av cykel- och gångvägar vid hållplatser för kollektivtrafik utökas.

2394 För att bygga ett samhälle där alla känner sig trygga är det av yttersta vikt att
2395 olika perspektiv finns med redan vid planeringsfasen. En viktig förutsättning för
2396 trygga miljöer är att kommuner ser över belysning i planering av nya
2397 bostadsområden. Vi vill även att det vid renovering och nybyggnation ska byggas

2398 fler offentliga toaletter för att säkerställa en god hygien, som är särskilt viktigt
2399 för menstruerade flickor och kvinnor. Därför vill vi att fler kvinnor ska involveras
2400 i stadsplanering och utformning av nya bostadsområden. Vi vill också att
2401 jämställdhet ska finnas med som ett krav vid offentlig upphandling.

2402 **3.5.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med "gender budgeting"**

2403 "Gender budgeting" handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en
2404 budget. Hur fördelas offentliga resurser mellan könen? Hur möts flickors och
2405 pojkars, kvinnor och mäns behov? Och vilka blir effekterna? För att få ökad
2406 kunskap och förståelse om hur budgetarbete påverkar jämställdhetsarbetet vill vi
2407 att alla verksamheter inom offentlig sektor synar och följer upp sina budgetar
2408 med hjälp av "gender budgeting".

2409 **3.5.3 Ett jämställt föreningsliv**

2410 Ett aktivt och jämställt föreningsliv har stor betydelse för att skapa ett samhälle
2411 där alla känner sig trygga och delaktiga. Det svenska föreningslivet är i hög grad
2412 starkare än i många andra länder, både vad gäller anslutningsgraden och den
2413 starka demokratiska organiseringen. Då föreningslivet har en så pass stark
2414 ställning är det viktigt att även denna del av samhället präglas och aktivt arbetar
2415 för ett jämställt samhälle.

2416 **3.5.4 Idrotten ska ha jämställda möjligheter**

2417 Idrotten är störst inom det svenska föreningslivet. Vi vet att det finns strukturer
2418 som motverkar arbetet för en jämställd idrottsrörelse. Ett sådant exempel är
2419 företagssponsring till idrottsklubbar, där damidrotten idag missgynnas. För att en
2420 sponsor ska kunna få avdragsrätt på en sponsorutgift måste utgiften vara lägre
2421 än värdet på motprestationen. En motprestation kan vara att den som sponsras
2422 tillhandahåller annonsplats, fribiljetter eller att den som sponsrar själv aktivt
2423 använder sig av sponsringsinsatsen i till exempel annonskampanjer eller på
2424 förpackningar. Problemet, som blir särskilt markant inom damidrott, är att
2425 marknadsvärdet av motprestationen understiger sponsringsutgiften. Därmed blir
2426 sponsorsumman som får avdragsrätt mindre.

2427 Centerkvinnorna anser att det skatterättsliga regelverket på detta område till
2428 stor del styrs av praxis som i vissa fall går tillbaka till 1970-talet. För att skapa
2429 en livskraftig och jämställd idrott, där även damidrotten ges ekonomiska
2430 förutsättningar till framgång, vill vi att skattelagstiftningen ska främja en
2431 jämställd sponsring av idrott.

2432
2433 Idag saknas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som
2434 kommunerna fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut
2435 för pojkar respektive flickor. Centerkvinnorna vill att det ska tillsättas en
2436 nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna fördelar
2437 till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive
2438 flickor.

2439 **3.5.5 Aktivitetsbidrag ska villkoras av ett aktivt 2440 jämställdhetsarbete**

2441 Kommunerna bekostar stora delar av många idrottsklubbars och andra
2442 föreningars verksamhet i form av aktivitetsbidrag. Flera kommuner ställer idag

2443 särskilda jämställdhetskrav för sina lokala aktivitetsbidrag. Föreningar som inte
2444 lever upp till kraven får heller inga pengar av kommunen. Vi vill att alla
2445 kommuner ska ställa jämställdhetskrav vid handläggning av aktivitetsbidrag.

2446 **3.5.6 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam** 2447 **kultur**

2448 Den manliga våldskultur som tillåts härja i samband med vissa
2449 idrottsarrangemang, inte minst inom fotbollen i storstäder, innebär att kvinnors
2450 utsatthet ökar. En orimligt stor del av samhällets resurser upptas av att säkra
2451 trygghet och ordning vid dessa arrangemang, samtidigt som sexuellt våld och
2452 trakasserier inte utreds på grund av resursbrist. Polisen beräknade de faktiska
2453 kostnaderna för högriskmatcherna i svensk fotboll 2014 till 75 miljoner kronor.³⁰
2454 Resurser som behövs till annan viktig polisär verksamhet. Dessutom påverkas
2455 allmänheten och samhället på ett påtagligt sätt av idrottsevenemang långt
2456 bortom arenaområden. Avstängda eller blockerade gator, våldsamma upplopp,
2457 blockeringar i kollektivtrafiken, hot om våld eller sexuellt våld mot kvinnor är
2458 exempel på konsekvenser som på intet sätt kan accepteras. Centerkvinnorna
2459 anser att arrangörer av dessa arrangemang i betydligt högre grad än idag måste
2460 bära ansvar och kostnader för att säkerställa ordning och trygghet, så att den
2461 polisära närvaron kan minska.

2462 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2463 - Att fler poliser ska vara aktiva och närvarande och att kameraövervakningen
2464 ska öka, där så krävs, vid evenemang och i det offentliga rummet.
- 2465 - Att "gender budgeting" ska användas som ett verktyg för alla verksamheter
2466 inom offentlig sektor, för att syna och följa upp sina egna budgetar utifrån ett
2467 jämställdhetsperspektiv.
- 2468 - Att skattelagstiftningen ska främja en jämställd sponsring av idrott.
- 2469 - Att jämställdhetskrav ska ställas då skattemedel används till aktivitetsbidrag
2470 och för att stötta idrottsklubbar och andra förenings verksamhet.
- 2471 - Att det ska tillsättas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel
2472 som kommunerna fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen
2473 ser ut för pojkar respektive flickor.

2474 **3.6 Jämställd utrikespolitik**

2475 Sverige är ett av de mest jämställda länderna i världen. Vi vet att långt ifrån alla
2476 flickor och kvinnor i världen får åtnjuta mänskliga rättigheter. Som liberala
2477 feminister är det självklart för oss att kämpa för att flickors och kvinnors
2478 underordnade situation ska brytas överallt, också bortom landets gränser.

2479 För att utveckling ska kunna ske och komma alla till gagn behöver jämställdhet
2480 råda överallt. Vi vill att alla kvinnor ska ha rätt att äga, ärva, köpa mark och
2481 förvärvsarbeta. Vi vill också att alla flickor och kvinnor världen över ska ha rätt
2482 till utbildning.

³⁰ Statskontoret (2015) "Den ifrågasatta avgiften. Om arrangörers skyldighet att ersätta polisens bevakningskostnader"

2483 **3.6.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor**

2484 Det är världens fattiga som drabbas allra hårdast av klimatförändringar, stigande
2485 havsnivåer, brist på rent vatten, förbrukade naturresurser och allvarliga
2486 katastrofer. För att en hållbar framtid ska bli möjlig måste klimatarbetet och
2487 fattigdomsbekämpningen gå hand i hand. En av framgångsfaktorerna i detta
2488 arbete är att människor i fattiga länder, särskilt kvinnor, får möjlighet till egen
2489 försörjning.

2490 Att Sverige bidrar med såväl kunskap som ekonomiskt bistånd till andra länder
2491 är för oss en självklarhet. Vi vet också att det bistånd som riktar sig särskilt till
2492 flickor och kvinnor gör stor skillnad. Därför vill Centerkvinnorna se att bistånd
2493 särskilt satsas på flickor och kvinnor samt att biståndet ska fokusera på att ge
2494 kvinnor och flickor hjälp till självhjälp.

2495 **3.6.2 Öka insatserna till SRHR-arbetet**

2496 Graviditet och förlossning är i utvecklingsländer den näst vanligaste dödsorsaken
2497 bland flickor i åldern 15–19 år. Runt 70 000 flickor dör varje år i samband med
2498 graviditet eller förlossning. En stor del av dessa dödsfall skulle kunna undvikas
2499 genom ökad kunskap och tillgång till fria och säkra aborter samt preventivmedel.

2500 Ökade anslag till arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter,
2501 SRHR, skulle inte bara innebära fler och säkrare aborter utan även förbättra
2502 förlossningsvården. Arbetet med SRHR har en direkt påverkan på den globala
2503 hälsan, men också på jämställdheten. Det är framförallt kvinnor som drabbas av
2504 nedskärningar inom SRHR, vilket direkt begränsar kvinnors levnadsutrymme och
2505 möjlighet att göra fria val. Information och stöd för sexuell hälsa är livsviktig.
2506 Därför vill Centerkvinnorna att anslaget till SRHR-frågor inom den svenska
2507 biståndsbudgeten ökar till 10 procent, från 6–7 procent av det totala biståndet
2508 enligt RFSU:s beräkningar.

2509 **3.6.3 FN-anställda som begår övergrepp måste åtalas**

2510 Förenta nationerna, FN, är ett internationellt organ som visar att mänskliga
2511 rättigheter är universella och att det trots olikheter finns en gemensam strävan
2512 världen över om en fredligare värld. FN:s närvaro vid konfliktsituationer ska
2513 bidra med trygghet och säkerhet. Vi vet dock att detta inte alltid är fallet,
2514 speciellt inte för kvinnor och barn. FN har en uttalad nolltolerans mot sexuella
2515 övergrepp. Under 2016 klargjorde generalsekreteraren att FN skulle nyttja
2516 striktare uttagningsprocesser vid rekrytering av FN-personal samt utreda
2517 anklagelser fortare. Det krävs dock ytterligare krafttag. Därför vill
2518 Centerkvinnorna att FN:s medlemsländer arbetar fram ett internationellt
2519 regelverk för att ställa de FN-anställda till svars som begår sexuella övergrepp i
2520 fredsfrämjande- och fredsbevarande insatser.

2521 Utöver detta vill vi också att Sverige som medlemsland i FN ska sträva efter att
2522 könsfördelningen bland FN-personal blir mer jämn.

2523 **3.6.4 Kvinnor drabbas hårdast i konflikter och behövs i**
2524 **fredsprocesser**

2525 Krig och konflikter drabbar män och kvinnor olika. En av de kanske grymmaste
2526 metoderna för krigföring är användandet av våldtäkt som vapen i krig. Enligt den

2527 Internationella brottsdomstolen utgör våldtäkt som vapen i krig ett brott mot
2528 mänskligheten och straffas som krigsbrott. Detta är även något som nämns i
2529 FN:s resolution 1820 (2008), en resolution som vi vill att Sverige aktivt arbetar
2530 för att fler länder ska inrätta handlingsplaner för.

2531 Flera studier har bekräftat att kvinnors medverkan i fredsprocesser spelar en
2532 avgörande roll för huruvida arbetet ska lyckas och vara hållbart. Detta är även
2533 något som FN:s resolution 1325 (2000) understryker. Arbetet för kvinnors lika
2534 rättigheter är alltså angeläget i lokalsamhället och i världssamfundet. Att verka
2535 för en jämställd inrikes- och utrikespolitik kan göra skillnad och till och med bidra
2536 till fred.

2537 **3.6.5 EU ska leda vägen fram till jämställdhet**

2538 Lika väl som Sverige inom FN-samarbetet ska verka för jämställdhet är det
2539 viktigt att vi inom det europeiska samarbetet driver på för en mer jämställd EU-
2540 politik. Centerkvinnorna vill att EU ska leda vägen till en mer jämställd värld. EU
2541 måste därför använda de verktyg som finns för att medlemsländer ska leva upp
2542 till Istanbulkonventionen och markera mot medlemsländer som bryter mot de
2543 mänskliga rättigheterna.

2544
2545 Jämställd representation är viktig såväl i Europeiska kommissionen som i
2546 Europaparlamentet. Centerkvinnorna vill att de svenska partierna gemensamt
2547 ska verka för att fler kvinnor ska ta plats. Europaparlamentariker har idag inte
2548 möjlighet till ersättare vid frånvaro oavsett om en föder barn eller blir sjuk. Vid
2549 barnafödande får en tre månaders ledighet, men partierna får ingen ersättare
2550 under den perioden. Regeln försvårar för kvinnor i barnafödande ålder att
2551 kandidera till Europaparlamentet och dessutom minskar möjlighet till jämställt
2552 uttag av föräldraförälskringen. Ett system för ersättare borde gälla för både
2553 parlamentariker och kommissionärer.

2554
2555 Att ha självbestämmande över sin reproduktiva hälsa är centralt för kvinnors
2556 sexuella frihet och hälsa. I en majoritet av EU:s medlemsländer får läkare vägra
2557 vård som strider mot det egna samvetet. Det försvårar kvinnors möjlighet till
2558 abort. Centerkvinnorna vill att EU ska markera mot de länder som inskränker
2559 kvinnors rättigheter, till exempel genom sanktioner. Vi vill även att biståndet till
2560 organisationer som arbetar för sexuell och reproduktiv hälsa ska öka.

2561
2562 EU har genom sitt polisiära samarbete en enorm potential att bekämpa
2563 brottslighet. En sådan fråga är människohandel, där barn och kvinnor utnyttjas
2564 både på nationell och europeisk nivå. Det är hög tid att arbetet mot
2565 människohandel kommer högre upp på den politiska dagordningen.
2566 Centerkvinnorna vill att fler EU-länder ska anamma den svenska sexköpslagen.

2567 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- 2568 - Att det ska möjliggöras för FN att återkalla immunitet för personal från
- 2569 truppbidragande medlemsländer för att stoppa sexuella övergrepp i
- 2570 fredsfrämjande insatser.
- 2571 - Att anslaget till SRHR-frågor inom den svenska biståndsbudgeten ökar.

- 2572 - Att FN:s medlemsländer ska arbeta fram ett internationellt regelverk för att
2573 ställa FN-anställda till svars som begår sexuella övergrepp i fredsfrämjande- och
2574 fredsbevarande insatser.
- 2575 - Att FN omedelbart ska skicka hem misstänkta förövare från truppbidragande
2576 medlemsländer.
- 2577 - Att FN ska se över finansieringssystemet när det gäller FN trupper för att få
2578 ökad spridning bland länder som bidrar med trupper.
- 2579 - Att EU verkar för en jämställd representation.
- 2580 - Att EU markerar mot länder som inskränker kvinnors rättigheter, till exempel
2581 genom sanktioner.
- 2582 - Att EU prioriterar arbetet mot människohandel.
- 2583 - Att Sverige driver på EU för att införa ett system med ersättare för
2584 ledamöterna i kommissionen och europaparlamentet.
- 2585 - Att Sverige arbetar aktivt för att fler länder ska upprätta en handlingsplan för
2586 FN:s resolution 1820, gällande våldtäkt som vapen i krig.